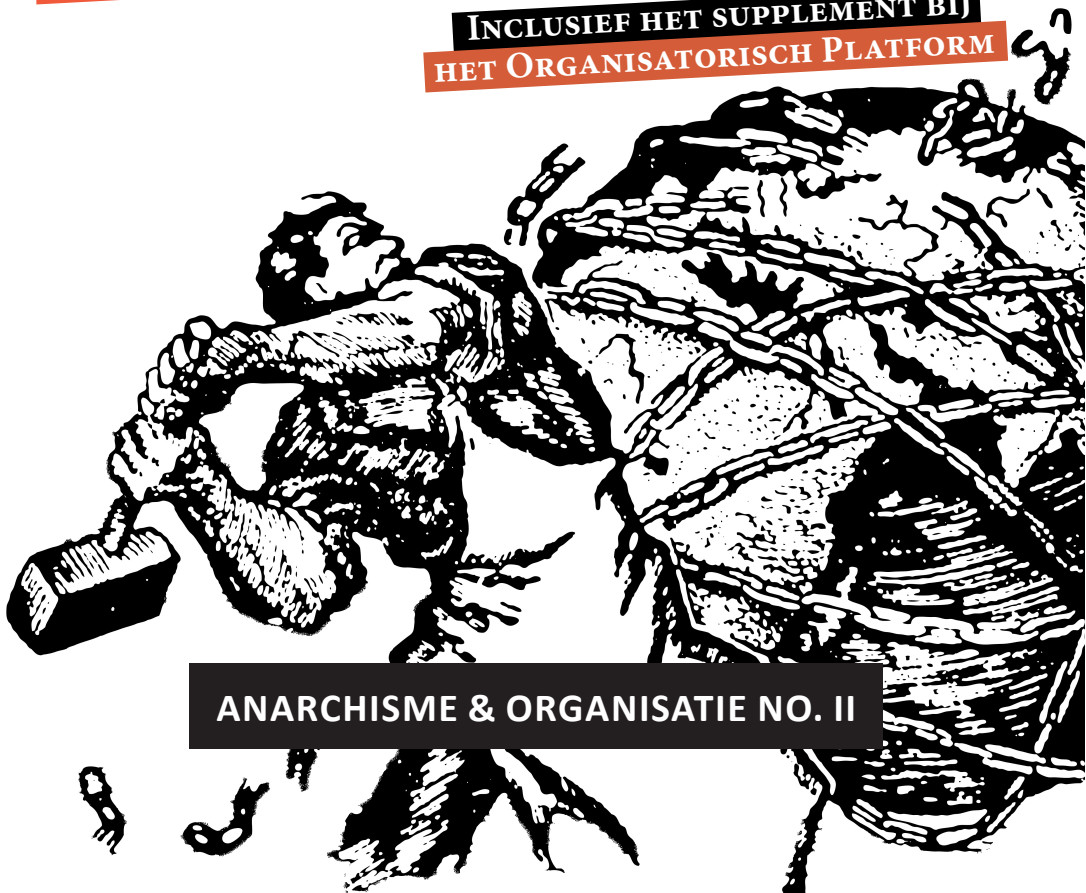

Het Organisatorisch Platform van de libertaire communisten

INCLUSIEF HET SUPPLEMENT BIJ
HET ORGANISATORISCH PLATFORM

ANARCHISME & ORGANISATIE NO. II

De tekst van het Organisatorisch Platform is ontleend aan de Nederlandstalige uitgave uit 1976. Het Supplement is uit het Engels vertaald door Tommy Ryan.

- Dielo Truda, Organisatorisch Platform van de libertaire communisten (1926)
- Dielo Truda, Supplement to the Organizational Platform (1926)

Titelafbeelding: van de coverpagina van *The Communist International*

INHOUDSOPGAVE

I. Voorwoord	4
II. Organisatorisch Platform	11
Inleiding	11
Algemene gedeelte	14
Opbouwende gedeelte	26
Organisatorische gedeelte	32
III. Supplement bij het Organisatorisch Platform	37

I.

VOORWOORD

Het Organisatorisch Platform van de libertaire communisten werd in 1926 in Parijs geschreven door leden van de groep *Dielo Truda*. Telkens als een deel van de anarchistische beweging zich in een zoektocht naar nieuwe ideeën probeert te herstructureren, duikt de tekst weer op. Een exemplarisch voorbeeld hiervan is de Nederlandse uitgave uit 1976, die een scherp voorwoord van Boudewijn Chorus bevatte onder de titel 'De verloedering van het georganiseerde anarchisme in Nederland'. Een actueler voorbeeld komt uit Duistland, waar, uit onvrede over het gebrek aan samenhangende ideeën en strategieën, een deel van de *Föderation Deutschsprachicher Anarchist*innen* (Federatie van Duitstalige anarchisten) zich afsplitste om begin 2019 Die Plattform op te richten. De afgelopen decennia heeft zich een platformistische stroming geformeerd welke vooral in niet-Westerse landen sterk vertegenwoordigd is. Een deel van deze organisaties heeft zich samen met specifistische organisaties verenigd in het Anarkismo-netwerk rond de gelijknamige website anarkismo.net. Dit netwerk kent vertegenwoordiging in Afrika, Zuid-Amerika, Noord-Amerika en Europa.

HET ONTSTAAN VAN HET 'ORGANISATORISCH PLATFORM'

De *Dielo Truda*-groep (vert. Arbeiderszaak) bestond uit anarchistische bannelingen die deel hadden genomen aan de Russische Revolutie. Onder hen waren Ida Mett, Peter Arshinov en Nestor Makhno. Zij waren actief geweest in de anarchistische structuren in Rusland en de Makhnovshchinabeweging (1918-1921) in de Oekraïne, waar zij een gebied onder controle hadden onder de naam de 'Vrije Zone'. Met de autoritaire machtsovername van de Bolsjewieken was het voor anarchisten onmogelijk geworden om nog actief te zijn in wat later bekend zou komen te staan als de Sovjet Unie - een pijnlijke vervorming van het idee van de radenmaatschappij waar de anarchisten tijdens de Russische Revolutie voor hadden gestreden (sovjat betekend in het Russisch letterlijk 'raad').

Na een lange vlucht waren enkele bannelingen in Parijs beland en probeerde daar hun activiteiten weer op te pikken. Zij verenigden zich rond de kant *Dielo Truda* en begonnen de Russische Revolutie te analyseren.

Terwijl zij de mislukte deelname van de anarchisten in de Russische Revolutie kritisch onderzochten zagen zij ook het onvermogen van de huidige internationale anarchistische beweging waarbinnen zij zich bevonden. De Dielo Truda-groep zag als reden voor dit falen onder andere het gebrek aan een gezamenlijke visie en een gemeenschappelijk optreden. Met het Organisatorisch Platform deden zij het voorstel voor de oprichting van een “Algemene Anarchistische Bond” waarbinnen alle anarchisten zich zouden moeten verenigen. Volgens het platformisme zijn er vier principes waaraan deze anarchistische organisatie zich zou moeten oriënteren: ideologische eenheid, tactische eenheid, collectieve verantwoordelijkheid en federalisme.

De tekst deed toentertijd veel stof opwaaien en doet dat eigenlijk nog steeds. Dit is toe te schrijven aan het feit dat er (1) voorstellen werden gedaan die deels ook daadwerkelijk conflicteren met anarchistische basisprincipes, vooral vanwege het idee van ideologische en tactische eenheid in combinatie met een Algemene Anarchistische Bond welke “zou moeten dienen als de eerste stap naar de vereniging van libertaire krachten in één actief en strijdbaar revolutionair collectief.” Dit botst in feite met het idee van het federalisme welke juist een bepaalde autonomie waarborgt; (2) omdat de tekst behoorlijk beknopt geformuleerd is en de auteurs niet heel specifiek waren er veel ruimte voor interpretatie bestaat; en (3) was er een groot probleem met de initiële Franse vertaling welke jarenlang als basis gold voor veel internationale vertalingen. Deze vertaling kwam van de hand van Voline, die zeer kritisch tegenover de tekst stond.

Na de publicatie van het Platform ontstond er een internationaal debat tussen de Dielo Truda-groep en prominente anarchisten als Maria Isidine, Voline, Errico Malatesta, Sebastien Faure en Alexander Berkman. In deel III. van *Anarchisme en Organisatie* zal ik meer ingaan op dit debat en de verschillende standpunten die er binnen de anarchistische beweging over het Platform bestonden. Daarbij zal ik ook ingaan op de ‘anarchistische synthese’, een uitgewerkt concept van het ‘anarchisme zonder adjectieven’, welke Voline naar aanleiding van het Platform formuleerde.

HET PLATFORM IN DE HUIDIGE CONTEXT

De tekst van het Platform is inmiddels bijna 100 jaar oud en de wereld heeft sinds de publicatie van de tekst een grote verandering doorgemaakt. De samenleving in Rusland en de Oekraïne, waar de Dielo Truda-groep zich ten tijde van de publicatie aan oriënteerde, bestond voor het grootste deel uit landarbeiders, de rest was hoofdzakelijk fabrieksarbeider. Er was een transitie

van een feodale landbouw-georiënteerde economie naar een geïndustrialiseerde maar nog relatief lokaal georiënteerde productie. Met de globalisering van het kapitalisme is dit beeld voor Noordwest-Europa echter drastisch veranderd, wat het klasse-vraagstuk een stuk ingewikkelder heeft gemaakt.

Na de Tweede Wereldoorlog is uit angst voor de verdere verspreiding van het communisme, in Noordwest-Europa het kapitalisme de arbeidersbeweging tegemoetgekomen in de hoop diens radicalisme in te dammen. Er werd een pact gesloten met meest gematigde vleugel van de arbeidersbeweging, de sociaal-democratie, wat zich in de jaren 70 van de vorige eeuw uitkristalliseert tot het op heden bekende 'sociaal partnerschap': de driehoek van vakbeweging (arbeid), werkgeversbond (kapitaal) en de staat (welke de randvoorwaarden schept). Alsof het drie gelijkwaardige partijen zijn met een gemeenschappelijk belang.

Tegen een groot aantal compromissen ter verbetering van de arbeidsvoorwaarden van de werkende bevolking, werd de klassenstrijd bezworen en raakte het nastreven van een socialistische productie onder arbeiderszelfbestuur buiten perspectief. De overlegcultuur van het 'sociaal partnerschap' (ook bekend als het 'poldermodel') heeft de arbeidersbeweging haar strijdmethoden doen vergeten en deze sterk verzwakt. Diens sociale vijanden (kapitaal en de staat) zijn diens overlegpartners geworden. Toch formuleren die twee partijen in vergaande mate de horizon van de samenleving - kleineigendom van bijv. woningen wordt gestimuleerd, 'ondernemerschap' aangemoedigd en arbeidsverhoudingen versluierd.

Door de toenemende sociale zekerheid en welvaart van de arbeiders in Noordwest-Europa zijn de productiekosten in deze regio drastisch gestegen. De kapitaaleigenaren en aandeelhouders, altijd op zoek naar manieren om de productiekosten te drukken om zo hun winstmarge te vergroten, zijn daarom op zoek gegaan naar andere productieoorden met arbeiders in een minder sterke sociale positie. Deze werden gevonden in veel Aziatische, Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse en Oost-Europese landen. Tevens werden er voor het productiewerk in Nederland arbeidsmigranten aangetrokken die zich in een zwakkere positie bevonden en daarom bereid waren werk uit te voeren tegen voorwaarden waarvoor de lokale bevolking dit niet meer bereid was (een proces dat tot op de dag van vandaag voortduurt in bijv. de bouwsector en de land- en tuinbouw). Door deze globale herstructurering is de tekst van het Organisatorisch Platform niet meer direct toe te passen op de samenleving van nu. De tekst richt zich in die zin aan een historisch proletariaat dat - in ieder geval in de lage landen - niet meer in deze vorm bestaat.

Een ander onderwerp dat in de tekst van 1926 geen aandacht krijgt is de vrouwenbevrijding. De vrouwenbeweging had in deze tijd weldegelijk al van zich laten horen maar hun onderwerpen hadden vaak maar beperkt plaats binnen de arbeidersbewegingen van die tijd – dit was een fenomeen dat zich over de gehele breedte van socialistische beweging toonde. Vrouwen waren doorgaans (ook binnen de anarchistische beweging) ondergerepresenteerd. De kwestie van de vrouwenbevrijding werd vaak op zijn best als iets voor ‘na de revolutie’ gezien, op zijn slechtst als een afleiding van de revolutie. De anarchistische beweging heeft hierin inmiddels een grote ontwikkeling doorgemaakt. De oprichtingstekst van Die Plattform uit 2019 is in die zin interessant, omdat zij een hedendaagse vertaling van het Platform representeren waarbij de strijd tegen het patriarchaat, naast de klassenstrijd, ook een prominente positie krijgt. Ook veel andere thema’s hebben binnen het *Organisatorisch Platform* geen plaats, dit komt deels ook omdat deze problemen zich pas later toonden, zoals de vernietiging van het milieu door de voortschrijdende industrialisatie en toenemende consumptie. Toch is het ook een bewuste keuze van de auteurs dat de klassenstrijd centraal staat binnen het *Organisatorisch Platform*, omdat een groot aantal problemen daar hun oorsprong vinden in het kapitalisme of daardoor worden versterkt.

Het debat rond de anarchistische synthese heeft bij Die Plattform uit Duitsland overigens ook een plek. Hoewel in hun statuut naar platformistische traditie wordt gesteld dat een organisatie, om effectief te kunnen zijn, een bepaalde theoretische en praktische samenhang moet hebben – een politieke lijn – stellen zij ook dat hun platformistische organisatie niet de enige organisatie moet zijn en dat zij bereid zijn met andere organisaties samen te werken – in feite een bewegingsbrede ‘synthese’.

Ondanks al de hiervoor gemaakte kanttekeningen is de tekst, door diens historische rol, de moeite van het heruitgeven waard. Voor het eerst is in deze brochure ook het aanvullende *Supplement bij het Organisatorisch Platform* in het Nederlands daar aan toegevoegd. Deze tekst verscheen naar aanleiding van een aantal ingezonden brieven aan de Dielo-Truda-groep en gaat in op een aantal van de onduidelijkheden die bij andere anarchisten bestonden.

KORT OVER DIELO TRUDA EN DE MAKHOVSHCHINA

Dielo Truda (vert. “Arbeiderszaak”) was een anarchistische publicatie welke tussen 1925 en 1939 door de “Groep van Russische bannelingen in het buitenland” werd uitgegeven. Na de machtsgreep door de Bolsjewieken tijdens de Oktoberrevolutie in Oktober 1917 werden veel anarchisten vervolgd en werden openlijke politieke activiteiten hen steeds verder onmogelijk gemaakt.

De gevangenen raakten gevuld met anarchisten en velen van hen werden door de Bolsjewieken vermoord.

Een deel van de anarchisten sloot zich daarop vanuit Rusland aan bij de anarchisten in de Oekraïne. Het Revolutionair Opstandig Leger van de Oekraïne, in de volksmond bekend als de Makhnovshchina, was een boerenleger dat vooral in het Oosten van de Oekraïne veel invloed had. Door hun gewaagdheid hadden zij meerdere militaire successen tegen onder andere de imperialistische mogendheden van Duitsland en het Oostenrijk-Hongaarse Rijk en de Tsaristische legers die tijdens de Russische Burgeroorlog ook in de Oekraïne rondzwierven.

Na eerst met de Makhnovshchina samen te hebben gewerkt om de Tsaristische generaals te verslaan, pleegde de Bolsjewieken echter hoogverraad tegen de Makhnovshchina. Onder leiding van Leon Trotski probeerden de Bolsjewieken de Makhnovshchina onder dwang in te lijven in het Rode Leger, wat deze weigerden. Een groot deel van de leiding van de Makhnovshchina werd door de Bolsjewieken uitgenodigd op een conferentie waarbij deze geheel werd uitgemoord. Tegelijkertijd werden de legereenheden van de Makhnovshchina door het Rode Leger opgejaagd en moest men zich ontbinden en vluchten.

Na een lange omzwerving bereikte een kerngroep van de Makhnovshchina via Polen en Duitsland uiteindelijk Frankrijk, waar zij zich in Parijs vestigden. Zij verenigden zich, zoals hiervoor genoemd, rond de krant *Dielo Truda* en schreven het *Organisatorisch Platform* en probeerden in Hay-les-Roses bij Parijs een internationale bijeenkomst te organiseren, maar deze werd door de politie opgebroken en de aanwezigen werden gearresteerd.

Onder druk van de Sovjet Unie moest de Dielo Truda-groep Frankrijk van de Franse regering verlaten en naar de Verenigde Staten uitwijken. In Chicago zouden zij tot 1939 hun gelijknamige krant uit blijven geven. Later smolt Dielo Truda samen met een anarchosyndicalistische krant welke vanaf eind 1939 verscheen onder de naam *Dielo Truda Probuzhdenie*.

De geschiedenis van de Makhnovshchina werd door Peter Arshinov gedocumenteerd en is eveneens in het Nederlands beschikbaar onder de titel *De geschiedenis van de Makhnobeweging* (1923). Ook Voline, die eveneens bij de beweging betrokken was, schreef een uitvoerig hoofdstuk over de Makhnovshchina in zijn meesterwerk over de Russische Revolutie genaamd *De ongekende revolutie* (1946), welke eveneens in het Nederlands beschikbaar is. Hij steunde daarbij echter ook sterk op het werk van Arshinov.

Tommy Ryan, juli 2020

II.

ORGANISATORISCH PLATFORM VAN DE LIBERTAIRE COMMUNISTEN

INLEIDING

Het is veelbetekenend dat de anarchistische beweging zwak blijft en zich in de geschiedenis van de arbeidersstrijd meestal als een factor van gering belang heeft gemanifesteerd, ondanks de kracht en het onbetwistbaar positieve karakter van libertaire ideeën, ondanks de juistheid en integriteit van anarchistische standpunten ten aanzien van de sociale revolutie, ondanks ook het heldendom en de ontelbare offers die anarchisten in de strijd voor het revolutionaire anarchisme hebben gebracht. Deze tegenstelling tussen de positieve en onbetwistbare deugdelijkheid van libertaire ideeën enerzijds en de miserabele staat van vegetatie waarin de anarchistische beweging verkeert anderzijds, is te verklaren vanuit een aantal oorzaken waarvan de voornaamste het ontbreken van organisatorische richtlijnen betreft.

In vrijwel alle landen ontpopt de anarchistische beweging zich in lokale organisaties die doorgaans tegenstrijdige opvattingen in theorie en praktijk vertolken, zonder tastbare perspectieven voor de toekomst of ook maar enige continuïteit in de strijd bare actie. Gewoonlijk gaan zulke groepen dan ook spoedig de mist in. Een dergelijk deplorabele toestand van het revolutionaire anarchisme kan niet anders dan als 'chronische desorganisatie' worden aangemerkt. Deze desorganisatie-ziekte heeft zich als gele koorts in het organisme van de anarchistische beweging genesteld en er decennia lang huisgehouden. Dat dit mogelijk is geweest valt ongetwijfeld te verklaren uit bepaalde theoretische manco's, waarvan met name de onjuiste interpretatie van het individualismebeginsel binnen het anarchisme genoemd kan worden, waar dit beginsel immers al te vaak verward werd met het ontbreken van verantwoordelijkheid. De aanhangers van deze interpretatie exploiteren dit beginsel van individualisme in feite voor zichzelf als excuus voor de chaotische

toestand van de anarchistische beweging, daarbij krampachtig verwijzend naar de zogenaamd onveranderlijke uitgangspunten van het anarchisme en zijn voormannen. Maar de 'onveranderlijke' uitgangspunten en de voormannen laten juist het tegengestelde zien: versnippering van krachten werkt ruïneus, terwijl hechte vereniging dynamisch is. Dit vereiste voor sociale strijd geldt evenzeer voor klassen als voor organisaties.

Anarchisme is noch een utopie noch een abstract filosofisch idee. Anarchisme is een sociale beweging van de werkende massa. Daarom moet het zijn krachten bundelen in voortdurende agiterende organisatie op basis van de reële en strategische eisen van arbeidersstrijd. In zijn inleiding bij Bakoenins brochure over de Commune van Parijs (editie van 1892) stelt Kropotkin al: "Wij zijn ervan overtuigd dat de formatie van een anarchistische organisatie in Rusland wenselijk, zelfs uitermate noodzakelijk is en allerm minst afbreuk doet aan de algemene revolutionaire taak." Ook Bakoenin zelf keerde zich nooit tegen het concept van een algemene anarchistische organisatie. Zowel zijn aspiraties ten aanzien van organisaties als zijn activiteiten in de Eerste Internationale geven ons integendeel het volste recht hem te beschouwen als een actief voorstander van juist zo'n organisatie. In het algemeen hebben trouwens vrijwel alle actieve anarchisten gevochten tegen versnippering en hun hoop gesteld op een anarchistische beweging die door eenheid van doel en middelen aaneengesmeed zou zijn.

Tijdens de Russische revolutie van 1917 werd de behoefte aan een algemene organisatie het sterkste gevoeld. Op dat moment vertoonde de libertaire beweging enorme verdeeldheid en verwarring. Het ontbreken van een algemene organisatie dreef heel wat anarchistische activisten in de bolsjewistische rijen. Dit ontbreken is ook nu de oorzaak van de passiviteit van vele strijdbare anarchisten die een optimale inzet van hun krachten — die vaak aanzienlijk zijn — belemmerd zien. We hebben enorme behoefte aan een organisatie die de meerderheid van de betrokkenen in de anarchistische beweging omvat en een algemene, tactische en politieke lijn in het anarchisme brengt die zou moeten dienen als leidraad voor de hele beweging. Het wordt tijd dat het anarchisme het moeras van de desorganisatie verlaat, een eind maakt aan de eindeloze aarzelingen omtrent de belangrijkste tactische en theoretische problemen, resoluut gaat werken aan een duidelijk herkenbaar doel en een georganiseerde collectieve praktijk tot stand gaat brengen. Maar het is niet genoeg om de absolute noodzaak van een dergelijke organisatie vast te stellen: we moeten ook de methode voor haar vorming uitwerken.

Het "synthese-concept", de hereniging van representanten van diverse

stromingen binnen het anarchisme, verwerpen we als theoretisch en praktisch ongerijmd. Een dergelijke organisatie, die in theoretisch en praktisch opzicht uitgesproken heterogene elementen zou incorporeren, zou maar een mechanische verzameling van individuen zijn die stuk voor stuk een andere conceptie hebben van de anarchistische problemen. Op het kritieke moment zou zo'n club onvermijdelijk uit elkaar spatten. Ook de anarcho-syndicalistische methode lost het probleem van anarchistische organisatie niet afdoende op, door er namelijk geen prioriteit aan te verlenen en zich alleen te interesseren in infiltratie en de verovering van een krachtige positie in het industriële proletariaat. Op dit terrein kan evenwel geen werkelijk resultaat worden geboekt zonder een algemene anarchistische organisatie.

Volgens ons is de enige methode die naar de oplossing van het probleem van algemene organisatie leidt het verenigen van actieve anarchistische strijders op basis van exacte posities; theoretisch, tactisch en organisatorisch op basis van een homogeen programma. Het uitwerken van zo'n programma is een van de belangrijkste taken die de sociale strijd van de afgelopen jaren aan anarchisten heeft opgelegd. Het is ook deze taak, waaraan de groep Russische anarchisten in ballingschap een groot deel van haar krachten wijdt.

Het organisatorische Platform dat wij hier aanbieden geeft de grote lijnen van zo'n programma aan. Het zou moeten dienen als de eerste stap naar de vereniging van libertaire krachten in één actief en strijdbaar revolutionair collectief: de Algemene Anarchistische Bond. Zonder twijfel zullen er lacunes in dit platform blijken te zitten, zoals nu eenmaal alle nieuwe concepten kinderziektes vertonen. Mogelijk ontbreken bepaalde stellingen, zijn andere ontoereikend uitgewerkt en zijn weer andere te gedetailleerd of zichzelf herhalend. Mogelijk, maar niet van vitaal belang. Belangrijk is het aangeven van de grondslagen van algemene organisatie; daarin althans bedoelt dit platform te voorzien. Het is aan het uiteindelijke collectief, de Algemene Anarchistische Bond, dit alles uit te breiden, de verder noodzakelijke diepgang te verschaffen en er een definitief platform voor de gehele anarchistische beweging van te maken.

Ook op een ander punt maken wij ons geen illusies: we voorzien dat representanten van het zogenaamde individualisme en van het chaotische anarchisme ons schuimbekkend zullen attaqueren en zullen beschuldigen van aanranding van anarchistische beginselen. We weten evenwel dat deze individualistische en chaotische elementen onder "anarchistische beginselen" politieke onverschilligheid, verwaarlozing en gebrek aan verantwoordelijkheid verstaan en dat deze factoren bijna ongeneeslijke scheuringen in onze beweging

hebben veroorzaakt. Daartegen verzetten wij ons juist met al onze energie en hartstocht. Vandaar dat we aanvallen uit dit kamp bij voorbaat gelaten over ons heen zullen laten gaan. We vestigen onze hoop op andere strijders, die trouw blijven aan de essentie van het anarchisme, maar de tragedie van de anarchistische beweging hebben meegemaakt en daaronder gebukt gaan; op die strijders die moeizaam naar een uitweg zoeken. En daarnaast vestigen we onze hoop op de jonge anarchisten die, geboren in de adem van de Russische revolutie en dadelijk middenin constructieve problemen verzeild, vast en zeker de realisatie van positieve en organisatorische uitgangspunten in het anarchisme zullen eisen.

Alle over de gehele wereld verspreide anarchistische organisaties, alsmede alle geïsoleerde anarcho-strijders nodigen wij uit zich te verenigen op basis van dit algemene organisatorische platform. Moge dit platform dienen als revolutionaire ruggengraat, als trefpunt van de anarchistische beweging. Moge het de basis vormen van de algemene Anarchistische Bond.

Leve de sociale revolutie van alle arbeiders ter wereld!

De Dielo Trouda groep. Parijs, 20 juni 1926.

ALGEMENE GEDEELTE

DE KLASSENSTRIJD, ZIJN ROL EN ZIJN BETEKENIS

Een enkelvoudig mensdom is er niet. Er is een mensdom in klassen: slaven en meesters.

Evenals alle maatschappijen die er aan vooraf zijn gegaan, vormt ook de kapitalistische bourgeoisie maatschappij in onze tijd geen geheel. Zij is verdeeld in twee aparte kampen, die zich in sociaal opzicht van elkaar onderscheiden door hun situatie en hun functie: het proletariaat (in de volle betekenis van het woord) en de bourgeoisie. Sinds eeuwen is het lot van het proletariaat gelegen in het torsen van de last van zware fysieke arbeid. De vruchten van deze arbeid worden evenwel niet door het proletariaat geplukt maar door een andere, geprivilegieerde, klasse. Een klasse die eigen bezit heeft, machtig is en de voortbrengselen van de cultuur (wetenschap, onderwijs, etc.) in handen heeft: de bourgeoisie. De basis waarop de moderne maatschappij is gegrondvest en zonder welke zij niet zou kunnen bestaan wordt gevormd door sociale onderwerping en uitbuiting van de werkende massa. Deze situatie levert een klassenstrijd op die nu eens een openlijk gewelddadige vorm aanneemt,

dan weer haast langzaam en onmerkbaar verloopt, maar die inhoudelijk steeds gericht is op de omvorming van de bestaande maatschappij in een samenleving die gehoor geeft aan de zorgen en noden van de arbeiders en beantwoordt aan hun opvatting van rechtvaardigheid.

De gehele geschiedenis van de mensheid vertoont in sociaal opzicht een ononderbroken aaneenschakeling van strijd van de werkende massa voor haar rechten, vrijheid en een beter leven. De klassenstrijd is in de geschiedenis van de menselijke samenleving steeds de voornaamste factor geweest, die de vorm en de structuur van deze samenlevingen bepaalde. Het sociale en politieke regime van elk land is allereerst resultaat van klassenstrijd. De gegeven structuur van welke samenleving dan ook laat ons de toestand zien waarin de klassenstrijd is blijven steken of waarin hij zich bevindt. Ook de geringste verandering in het verloop van de klassenstrijd en in de wederzijdse situatie van de strijdende klassen veroorzaakt dadelijk wijzigingen in het netwerk en de structuur van de samenleving. Dit is de algemene, universele strekking en de betekenis van de klassenstrijd in een klassenmaatschappij.

DE NOODZAAK VAN EEN GEWAPENDE SOCIALE REVOLUTIE

Het beginsel van de gedwongen onderwerping en uitbuiting van de massa vormt nog altijd de basis van de moderne maatschappij. Alle uitingen van haar bestaan — economie, politiek, sociale verhoudingen — berusten op het geweld van de klasse die als dienstorganen de overheid, de politie, het leger en de rechterlijke macht heeft. In deze orde is alles, van elke afzonderlijke onderneming tot zelfs het hele staatsstelsel, onderdeel van het kapitalistisch bolwerk van waaruit men steeds de arbeiders bespiedt, waar men steeds krachten paraat houdt om elke beweging van de arbeiders die de grondvesten of ook maar de rust van de huidige samenleving bedreigt in de kiem kunnen smoren. Tegelijkertijd houdt het stelsel van deze orde de werkende massa met opzet in een toestand van onwetendheid en geestelijke stilstand, houdt het met alle geweld de morele en intellectuele ontwikkeling van de massa tegen, om het gelijk wat gemakkelijker aan zijn kant te krijgen. De vorderingen van de moderne maatschappij — de technische ontwikkeling binnen het kapitaal en de perfectionering van het politieke stelsel — versterken de macht van de heersende klassen en maken de strijd tegen hen almaar moeilijker, waardoor het beslissende moment van de emancipatie van de arbeid wordt uitgesteld. Door analyse van de moderne maatschappij komen wij tot de conclusie dat er slechts één weg om de kapitalistische maatschappij te veranderen in een

samenleving van vrije arbeiders: de weg van de gewapende sociale revolutie.

ANARCHISME EN HET LIBERTAIRE COMMUNISME

De klassenstrijd, ontstaan door de slavernij van de werkers en hun verlangen naar vrijheid, deed in kringen van de onderdrukten de idee van het anarchisme opkomen: de idee van totale afwijzing van het maatschappelijk systeem van klassen en de staat, de idee dit systeem te vervangen door een vrije en staatloze samenleving van vrije arbeiders die zichzelf besturen. Het anarchisme ontstaat dus niet uit abstracte beschouwingen van een geleerde of filosoof maar uit de directe strijd van de werkers tegen het kapitaal, uit hun zorgen en verlangens, uit hun streven naar vrijheid en gelijkheid, — verlangens die vooral diep gevoeld worden tijdens de beste heroïsche perioden van het leven en de strijd van de werkende massa.

De anarchistische denkers bij uitstek — Bakoenin, Kropotkin en anderen — hebben de idee van het anarchisme niet “bedacht” maar het bij de massa ontdekt en eenvoudig door de kracht van hun denken en hun kennis bijgedragen het nader te omschrijven en te verbreiden. Anarchisme is noch resultaat van persoonlijke inspanningen noch voorwerp van individueel denken. Het is evenmin enigerlei product van menslievende verlangens. Een enkelvoudig mensdom bestaat niet. Elke poging om van het anarchisme een attribuut van het huidige mensdom te maken, het een algemeen menselijk karakter toe te schrijven, zou een historische en sociale leugen zijn die onvermijdelijk zou uitlopen op een rechtvaardiging van de status quo en van een nieuwe vorm van uitbuiting.

Het anarchisme is in algemeen menselijk opzicht in die zin uniek, dat de idealen van de werkende massa het leven van alle mensen beogen te verbeteren en dat het lot van de mensheid van morgen hecht verbonden zal zijn met dat van de onderworpen arbeiders nu. Als de werkende massa overwint zal de gehele mensheid herboren worden. Overwint ze niet, dan zullen als tevoren geweld, uitbuiting, slavernij en onderdrukking de wereld beheersen. Ontstaan, ontplooiing en realisering van de anarchistische idealen zijn geworteld in leven en strijd van de werkende massa, zijn onlosmakelijk met haar lot verbonden. Het anarchisme beoogt de huidige kapitalistische bourgeoisie maatschappij te veranderen in een samenleving die de arbeiders de producten van hun werk, vrijheid, onafhankelijkheid, sociale- en politieke gelijkheid waarborgt. Deze andere maatschappij zal verankerd liggen in het revolutionaire anarchisme. Sociale solidariteit en persoonlijke vrijheid komen in het revolutionaire anarchisme tot volledige ontplooiing in harmonische ontwikkeling.

Het revolutionaire anarchisme beschouwt arbeid, zowel lichamelijke als geestelijke, als enige “schepper” van sociale waarden. Het hele economische en sociale leven behoort dan ook uitsluitend door de arbeid beheerd te worden. Daarom kan het bestaan van niet-werkende klassen noch gewettigd noch geduld worden. Zolang zulke klassen tegelijkertijd met het revolutionaire anarchisme bestaan zullen jegens deze klassen geen plichten worden erkend. Dit zal pas mogelijk worden wanneer de niet-werkende klassen besluiten productief te worden en willen leven in de revolutionaire anarchistische maatschappij op dezelfde voorwaarden en dezelfde plaatsen als ieder ander, dus als vrij lid van de maatschappij met dezelfde rechten en plichten als alle andere werkenden. Het revolutionaire anarchisme streeft naar afschaffing van alle uitbuiting en afschaffing van alle geweld, zowel ten aanzien van het individu als van de massa. Met dit streven legt het een economische en sociale basis voor de vereniging van het gehele economische en sociale leven van het land, waarborgt het een ieder een situatie als die van elkander, brengt het ieder een maximaal welzijn. Deze basis omvat, in de vorm van socialisatie, de gemeenschappelijke verwerving van alle productiemiddelen en -instrumenten (industrie, transport, grond, primaire grondstoffen, etc.) en de oprichting van economische organen naar het beginsel van gelijkwaardigheid en zelfbestuur. Binnen het kader van deze door de arbeiders zelf bestuurd maatschappij benadrukt het revolutionaire anarchisme het beginsel van gelijke waarde en rechten van elk persoon (niet van de persoonlijkheid “in het algemeen” en evenmin van de “mystieke persoonlijkheid” of welke conceptie van de persoonlijkheid ook, maar van elk concreet individu). Uit dit gelijkheidsprincipe en uit het feit dat arbeidswaarde gemeten noch geschat kan worden, vloeit het fundamentele economische, sociale en juridische principe van het revolutionaire anarchisme voort: “ieder naar zijn kunnen en behoeven”.

VERWERPING VAN DE DEMOCRATIE

De democratie is één van de burgerlijke, kapitalistische maatschappijvormen. Uitgangspunt van de democratie is de bestendiging van twee tegenover elkaar staande klassen — de arbeidersklasse versus de kapitalistische klasse — en hun collaboratie op basis van het kapitalistische privé-eigendom. De uitdrukking van deze collaboratie is het parlement en de nationale vertegenwoordigende regering. Formeel verkondigt de democratie vrijheid van spreken, persvrijheid, vrijheid van vereniging en gelijkheid van allen voor de wet. In werkelijkheid zijn deze vrijheden zeer beperkt: zij worden getolereerd zolang ze niet botsen met de belangen van de heersende klasse, dus van de bourgeoisie.

De democratie houdt het principe van kapitalistisch privé-eigendom in stand. Dat geeft de bourgeoisie de mogelijkheid de gehele economie van het land te beheersen, de pers, het onderwijs, de wetenschap en de kunst: het verschaft de bourgeoisie het absolute heer- & meesterschap over het land. Bezit de bourgeoisie op economisch gebied het monopolie, dan kan zij ook op politiek terrein ongehinderd haar macht doen gelden. En inderdaad, in de democratieën zijn de vertegenwoordigende regering en het parlement slechts uitvoerende organen van de bourgeoisie. De democratie is dan ook niet meer dan één van de aspecten van de bourgeoisdictatuur, die schuilgaat achter bedrieglijke leuzen over politieke vrijheden en uit de lucht gegrepen democratische waarborgen.

VERWERPING VAN HET GEZAG

De ideologieën van de bourgeoisie definiëren de staat als het orgaan dat de ingewikkelde politieke, burgerlijke en sociale betrekkingen tussen mensen in een moderne maatschappij regelt, de orde handhaaft en de wetten beschermt. Anarchisten kunnen het met deze definitie wel eens zijn, maar completeren hem door er op te wijzen dat aan die orde en aan die wetten de onderwerping ten grondslag ligt van een enorme meerderheid van het volk aan een onbeduidende minderheid en dat de staat juist daarvan instrument is. De staat is tegelijkertijd het georganiseerde geweld én het uitvoerend systeem van de bourgeoisie tegenover de arbeiders.

De linkse socialisten en vooral de bolsjewieken beschouwen het gezag en de burgerlijke staat eveneens als dienaren van het kapitaal. Maar zij zijn van mening dat het gezag en de staat in handen van socialistische partijen een machtig middel kunnen worden in de strijd om de emancipatie van het proletariaat. Om deze reden zijn deze partijen vóór een socialistisch gezag en een proletarische staat. Sommigen willen de macht veroveren langs vreedzame weg (de sociaaldemocraten), anderen via een revolutie (de bolsjewieken, de links-revolutionaire socialisten). Het anarchisme beschouwt deze beide thesen als fundamenteel onjuist en funest voor het werk ter emancipatie van de arbeid. Gezag is altijd gekoppeld aan uitbuiting en onderwerping van het volk. Gezag ontstaat uit deze uitbuiting of wordt in het belang ervan gecreëerd. Gezag zonder geweld en zonder uitbuiting verliest zijn bestaansgrond.

Staat en gezag doden bij het volk het initiatief, de creativiteit en de vrije activiteit en kweken daardoor een slaafse geest van onderworpenheid, afwachten, ambitie te stijgen op de maatschappelijke ladder, blind vertrouwen in de leiders, illusie te delen in het gezag. De emancipatie van de arbeiders

is echter slechts mogelijk door directe revolutionaire strijd van de werkende klasse en haar organisaties tegen het kapitalistische systeem. De verovering van de macht door de sociaaldemocratische partijen, langs parlementaire weg, zal onder de huidige omstandigheden de emancipatie van de arbeiders geen stap dichterbij brengen, om de eenvoudige reden dat de feitelijke macht — en diens gevolg het feitelijke gezag — blijft berusten bij de bourgeoisie, die daarmee de gehele politiek en economie van het land in handen houdt. De rol van het socialistisch gezag zal zich in dit geval bepalen tot verbeteringen in het voordeel van hetzelfde bourgeoisregime. Het naar de macht grijpen ten behoeve van een sociale omwenteling en de organisatie van een zogenoemde “proletarische staat” kan de goede zaak van de werkelijke bevrijding van de arbeiders niet dienen. Die staat, die er vooral zou zijn om zagezegd de revolutie te verdedigen, komt onvermijdelijk aan zijn eind door zijn inherente behoeften en eigenaardigheden zodanig op te blazen dat de staat doel op zichzelf wordt. Die staat brengt dan speciale bevoorrechte standen voort wier bestaan eenvoudig afhankelijk is van de mate waarin ze erin slagen de staat te behouden en uit te breiden. De massa wordt met geweld aan de staatsbehoeften en aan die van de bevoorrechte standen onderworpen: zo herstelt die staat dan ook het uitgangspunt van het gezag in de kapitalistische staat, de gebruikelijke gewelddadige onderwerping en uitbuiting van de massa (kijk maar naar de “arbeiders- en boerenstaat” van de bolsjewieken).

DE MASSA EN DE ANARCHISTEN IN DE SOCIALE STRIJD EN IN DE SOCIALE REVOLUTIE

De essentiële krachten in de sociale revolutie vormen de arbeiders, de boeren en een deel van de werkende intelligentsia. Hoewel de werkende intelligentsia evenals het stedelijk- en boerenproletariaat een onderdrukte en uitgebuite klasse is, vormt de intelligentsia minder een eenheid door de economische voorrechten die de bourgeoisie een deel van die klasse toekent. Daarom zullen slechts de minst welgestelden onder de intelligentsia een actief aandeel leveren wanneer het uur van de revolutie is aangebroken.

De anarchistische opvatting van de rol van de massa in de sociale revolutie en in de opbouw van het socialisme verschilt aanzienlijk van die van de staatspartijen. Terwijl de bolsjewieken en aanverwante stromingen van mening zijn dat de werkende massa niets dan destructieve revolutionaire instincten bezit en daardoor niet in staat is tot enige creatieve, opbouwende revolutionaire activiteit (voornaamste reden voor het bolsjewisme om te menen dat die activiteit in handen moet zijn van mensen die het bestuur van

de staat of het centraal comité van de partij vormen), vinden de anarchisten daarentegen dat de werkende massa enorme creatieve en opbouwende capaciteiten in zich heeft: anarchisten streven er naar alle hindernissen, die uiting van die capaciteiten beletten, uit de weg te ruimen. De anarchisten beschouwen de staat nu als de belangrijkste hindernis, de staat die op alle rechten van de massa doorlopend inbreuk maakt en haar alle functies van het economische en sociale leven ontnemt. De staat moet vernietigd worden niet “ooit” maar direct. Zij moet door de arbeiders in het eerste uur van hun overwinning omver worden gehaald en mag in geen enkele vorm worden hersteld. De staat zal worden vervangen door een federalistisch systeem van productie- en consumptieorganen in handen van arbeiders die federaal zijn verenigd en zichzelf besturen. Dit systeem sluit én de organisatie van het gezag uit én de dictatuur van welke partij dan ook.

De Russische Revolutie laat een dergelijk verloop van dit proces van sociale bevrijding heel duidelijk zien in het ontstaan van het systeem van sovjets van arbeiders- en boerenraden. De trieste fout was, dat de macht van de staat niet op het juiste moment was opgeheven. De bolsjewieken, profiterend van het vertrouwen van de arbeiders en de boeren, reorganiseerden de burgerlijke staat naar de omstandigheden van dat ogenblik en smoorden vervolgens door toedoen van deze staat de creatieve activiteit van de massa, onderdrukten de vrije bestuursvorm van de sovjets die het eerste stapje waren op weg naar een staatloze socialistische maatschappij.

Het optreden van de anarchisten kan worden verdeeld in twee perioden: die van vóór de revolutie en die van tijdens de revolutie. In beide perioden zullen de anarchisten hun aandeel slechts kunnen leveren in de vorm van een georganiseerde beweging, met een nauwkeurige opvatting over het doel van de strijd en de methoden waarmee dat doel bereikt kan worden. De fundamentele taak van de Algemene Anarchisten Bond moet in de periode vóór de revolutie zijn: de arbeiders en boeren op die sociale revolutie voor te bereiden. Door de formele burgerlijke democratie, gezag en staat te verwerpen en in plaats daarvan de totale bevrijding van de werkers te proclameren, accentueert het anarchisme de rigoureuze opvattingen van klassenstrijd; het anarchisme wekt in de massa het klassenbewustzijn en de revolutionaire onverzoenlijkheid op en ontwikkelt die. Dat is precies de sfeer die de libertaire opvoeding van de massa moet ademen: een antidemocratische en tegen de staat gekeerde sfeer, uitgaande van de revolutionair anarchistische ideeën en de onverzoenlijkheid der klassen. Maar opvoeding alléén is niet voldoende. Een zekere anarchistische organisatie van de massa is noodzakelijk. Om die

te realiseren moet in twee richtingen worden gewerkt: enerzijds in de richting van selectie en bundeling van revolutionaire krachten van arbeiders en boeren op theoretische revolutionair anarchistische basis (eigen organisaties) en anderzijds in de richting van hergroepering van arbeiders en boeren op een economische basis van productie en consumptie (productieorganisaties, coöperaties etc.) Een klasse van arbeiders en boeren die zijn georganiseerd op basis van productie en consumptie en die is doordrongen van de uitgangspunten van het revolutionaire anarchisme, zal de beste pijler van de sociale revolutie zijn. Hoe bewuster deze groepen worden en hoe meer ze zich van meet af anarchistisch organiseren, des te beter zullen zij in staat zijn een onstuitbare creatieve libertaire wilskracht aan de dag te leggen, zodra het uur van de revolutie is aangebroken.

De rol van de anarchisten tijdens de revolutie mag zich evenmin beperken tot louter propaganda voor anarchistische ideeën en leuzen. Het leven moet als een strijdtoneel zijn niet alleen door propaganda van die of die opvatting, maar ook, evenzeer, door de werkelijke strijd, door strategie en door werken aan plannen die betrekking hebben op het sociale en economische leven. Het anarchisme moet de vooraanstaande idee van de sociale revolutie zijn, want alleen door de theoretische basis van het anarchisme zal de revolutie kunnen uitmonden in de totale bevrijding van de werkers. Deze vooraanstaande positie van de anarchistische ideeën houdt een anarchistische koers in. Men moet deze theoretische macht evenwel niet verwarren met de politieke leiding van de staatspartijen, die immers altijd uitmondt in staatsmacht. Het anarchisme streeft noch naar verovering van politieke macht noch naar dictatuur. Het voornaamste streven is de massa te begeleiden op de weg naar de sociale revolutie en de opbouw van een socialistische maatschappij. Maar het inslaan van die weg is voor de massa niet voldoende; de koers moet worden volgehouden, het doel niet uit het oog verloren: afschaffing van de kapitalistische maatschappij in naam van de vrije arbeiders. Zoals de ervaring van de Russische revolutie van 1917 ons heeft geleerd is deze taak verre van eenvoudig door de talloze partijen die proberen de beweging een andere richting op te sturen dan die van de sociale revolutie.

Hoewel de massa zich in de sociale bewegingen diepgaand uitdrukt in anarchistische stromingen en leuzen, blijven deze toch versnipperd omdat ze niet worden gecoördineerd en dan ook niet leiden tot een bundeling van de stuwende kracht van libertaire ideeën. Deze theoretische, stuwende kracht kan zich slechts doen gelden in een speciaal op dit doel gericht en door de massa gevormd collectief. De georganiseerde anarchistische groeperingen vormen

tezamen exact dit collectief.

De theoretische en praktische taken van dit collectief zijn zeer omvangrijk op het moment van de revolutie: het moet het initiatief tonen en een volledig aandeel leveren in alle facetten van de sociale revolutie: de algemene koers en het karakter van de revolutie, de opbouwende factor op het vlak van het nieuwe productie- en consumptiesysteem, van de burgeroorlog, de verdediging van de revolutie, het agrarische vraagstuk, etc.

In al deze en vele andere kwesties verlangt de massa een helder en afdoend antwoord van de anarchisten. En zodra de anarchisten een plan aanprijzen voor de revolutie en de structuur van de maatschappij zijn zij verplicht zorgvuldig te antwoorden, de oplossing van de problemen aan de algemene opvatting van het libertaire communisme te verbinden en al hun krachten te wijden aan de daadwerkelijke omzetting hiervan. Alleen als dit inderdaad het geval is, maken de Algemene Anarchistische Bond en de anarchistische beweging hun theoretische stuwende functie volledig waar.

DE “OVERGANGSPERIODE”

De socialistische politieke partijen verstaan onder de term “overgangperiode” een bepaalde fase in het bestaan van een volk die wordt gekenmerkt door het breken met de oude gang van zaken en het instellen van een nieuw economisch en politiek systeem, dat evenwel nog niet de totale emancipatie van de arbeiders behelst. In deze zin zijn ook alle programma's van de socialistische politieke partijen, zoals het democratische programma van de opportunisten-socialisten of het programma betreffende de “dictatuur van het proletariaat” van de communisten, programma's van de overgangperiode. Het essentiële kenmerk van deze minimumprogramma's is dat alle partijen van mening zijn dat de totale verwezenlijking van de arbeidersidealen — hun onafhankelijkheid, hun gelijkheid, hun vrijheid — vooralsnog onmogelijk is. Dientengevolge behouden al deze programma's een aantal instellingen van het kapitalistische systeem: het beginsel van de staatsdwang, privé-eigendom van productiemiddelen en instrumenten, het loonstelsel en allerlei andere zaken, al naar gelang het doel waarop dit of dat programma van de partijen betrekking heeft.

De anarchisten zijn altijd tegenstanders geweest van dergelijke programma's, omdat zij menen dat het instellen van overgangssystemen die vasthouden aan de uitbuiting en onderdrukking van de massa onvermijdelijk leidt tot een nieuwe vorm van slavernij. In plaats van het instellen van politieke minimumprogramma's, zijn de anarchisten altijd voorstanders geweest van de idee van de directe sociale revolutie, die de kapitalistische klasse haar

economische en sociale voorrechten ontnemt en de productiemiddelen en instrumenten, evenals alle functies van het economische en sociale leven weer in handen doet komen van de arbeiders. En tot op de huidige dag zijn de anarchisten deze mening toegedaan. De idee van een overgangperiode, waardoor de sociale revolutie niet tot een werkelijk communistische maatschappij leidt, maar tot een systeem-X dat sporen en overblijfselen van het oude kapitalistische systeem bevat, is in wezen antisociaal. Het dreigt te leiden tot versterking en ontwikkeling van die overblijfselen tot hun vroegere afmetingen en draait aldus de geschiedenis terug. Een frappant voorbeeld hiervan is het regime van de “dictatuur van het proletariaat” zoals dat door de bolsjewieken in Rusland werd gevestigd. Volgens hen moest dit regime slechts een overgangsfase zijn op weg naar het totale communisme. In werkelijkheid heeft deze fase geleid tot herstel van de klassenmaatschappij, waarvan de onderste sporten net als voorheen worden ingenomen door de arme arbeiders en boeren.

De kern in de opbouw van de anarchistische maatschappij is niet gelegen in de mogelijkheid ieder mens vanaf de eerste dag van de revolutie onbeperkte vrijheid te verzekeren in het bevredigen van zijn verlangens, maar in de verovering van de sociale basis van die maatschappij en het vestigen van gelijke onderlinge verhoudingen tussen mensen. Het voornaamste uitgangspunt bij de oprichting van de nieuwe maatschappij, waarop de samenleving in feite zal berusten, is dat van gelijkheid van onderlinge verhoudingen, vrijheid en onafhankelijkheid; een uitgangspunt waaraan in geen geval getornd mag worden. Welnu, dit punt bevat precies de eerste fundamentele eis van de massa, in naam waarvan zij zich opmaakt om de strijd te strijden. Twee mogelijkheden doen zich dan voor: ofwel, de sociale revolutie loopt uit op een nederlaag voor de arbeiders — en in dat geval moeten zij opnieuw beginnen met zich voor te bereiden op de strijd, op een nieuwe aanval op het kapitalistisch bastion — ofwel, de revolutie brengt de arbeiders aan de overwinning en in dat geval hebben de arbeiders alle middelen tot hun beschikking — grond, productiemiddelen en sociale functies — die hen de kans bieden zichzelf te besturen en een begin te maken met de opbouw van de vrije maatschappij. In deze ontwikkelingen ligt het karakter van de ontkieming van een waarlijk anarchistische maatschappij; wanneer de start er eenmaal is zal zij zich onafgebroken kunnen versterken en verbeteren. Aldus trekt de overname van de productieve en sociale functies door de arbeiders een exacte scheidingslijn tussen het staatstijdperk en het staatloze tijdperk.

Wil het anarchisme de spreekbuis van de strijdende massa worden, de vlag

van een geheel sociaal-revolutionair tijdperk, dan moet het zijn programma niet aanpassen aan overblijfselen van een verouderde wereld, aan opportunistische tendensen van overgangssystemen en -perioden — daarmee immers zijn fundamentele uitgangspunten verloothenend, maar integendeel werken aan die uitgangspunten en wel met alle kracht!

ANARCHISME EN SYNDICALISME

Wij vinden de tendens om het libertaire communisme en het syndicalisme tegenover elkaar te plaatsen kunstmatig en dat dit in feite kant noch wal raakt. De beginselen van het anarchisme staan eenvoudig op een ander plan dan die van het syndicalisme. Terwijl het doel van de anarchistische strijd het werkelijke communisme — dat wil zeggen de vrije maatschappij van gelijke arbeiders — is, vormt het syndicalisme — dat wil zeggen de beroepsgewijs georganiseerde revolutionaire arbeidersbeweging — slechts één van de expressies van revolutionaire klassenstrijd. Het revolutionaire syndicalisme verenigt de arbeiders op basis van productie en heeft, zoals overigens niet één andere soortgelijke groepering, geen wereldbeschouwing die een antwoord geeft op alle gecompliceerde sociale en politieke vraagstukken die de hedendaagse werkelijkheid oproept. Het weerspiegelt steeds de ideologie van verschillende politieke groeperingen, vooral van die groepen die het meest intensief in de gelederen van het syndicalisme werken. Onze houding ten aanzien van het revolutionaire syndicalisme vloeit voort uit wat hierboven werd gesteld. Zonder ons hier bezig te houden met het vraagstuk welke rol de revolutionaire vakbewegingen als gevolg van de revolutie zullen gaan spelen, dat wil zeggen te weten te komen of zij de organisatoren zullen zijn van het gehele nieuwe productieproces of dat ze deze rol zullen overlaten aan de arbeidersraden dan wel de fabrieksraden, zijn wij van mening dat de anarchisten moeten participeren in het revolutionaire syndicalisme, als revolutionaire arbeidersbeweging. De vraag die zich momenteel voordoet is echter niet de vraag óf maar hóe de anarchisten moeten participeren in het revolutionaire syndicalisme, en met welk doel. Wij beschouwen de periode die voorafgaat aan het ogenblik waarop de anarchisten als strijders en individuele propagandisten in de revolutionaire syndicalistische beweging treden als een periode van “betrekkingen tussen de arbeiders” tegenover de beroepsgewijs georganiseerde arbeidersbeweging.

Het anarcho-syndicalisme, dat met kracht de libertaire ideeën in de linkervleugel van het revolutionaire syndicalisme probeert in te voeren door het oprichten van op anarchistische leest geschoeide vakverenigingen, betekent

in dit verband een stap in de goede richting; maar deze haalt het niet bij de empirische methode. Want het anarcho-syndicalisme legt geen enkel verband tussen de “anarchisering” van de syndicalistische beweging en de bundeling van de anarchistische krachten buiten deze beweging. Alleen een dergelijk verband maakt het immers mogelijk het revolutionaire syndicalisme te anarchiseren en het te beletten zich tot opportunisme of reformisme te ontwikkelen. Omdat wij het revolutionaire syndicalisme uitsluitend beschouwen als een beroepsgewijze arbeidersbeweging zonder bepaalde sociale of politieke theorie — en die dus niet in staat is het sociale vraagstuk zelfstandig op te lossen — zijn wij van mening dat de taak van de anarchisten in deze beweging in het uitwerken van libertaire ideeën en in de oriëntatie op het anarchisme, teneinde een actief wapen te kunnen vormen in de sociale strijd. Als het syndicalisme niet tijdig steun vindt in de anarchistische theorie, zal het zich verlaten op de ideologie van een willekeurige staatspartij. Het Franse syndicalisme, dat vroeger uitblonk in anarchistische leuzen en tactieken maar later onder invloed is gekomen van de bolsjewieken en van rechtse opportunisten-socialisten, is hier een frappant voorbeeld van.

De taak van de anarchisten in kringen van de revolutionaire arbeidersbeweging zal evenwel pas resultaat hebben wanneer voldaan wordt aan de voorwaarde dat hun werk nauw is verbonden en verenigd met de activiteit van de anarchistische organisatie die buiten de vakvereniging werkzaam is. Anders gezegd: wij moeten als een georganiseerde groep in de beroepsgewijze revolutionaire beweging treden en voor het werk dat in de vakvereniging tot stand wordt gebracht verantwoording afleggen aan de algemene anarchistische organisatie, die ook in dezen een oriënterende functie heeft. Zonder ons te beperken tot het oprichten van anarchistische vakverenigingen moeten we proberen onze theoretische invloed uit te oefenen op het gehele revolutionaire syndicalisme in al zijn vormen. Dit doel zullen we alleen kunnen bereiken door als een strak georganiseerd anarchistisch collectief aan de slag te gaan en niet in kleine toevallige groepjes waartussen immers geen enkel organisatorisch verband bestaat noch enige theoretische overeenkomst. Anarchistische groeperingen die zich in de ondernemingen en de fabrieken bezighouden met het oprichten van anarcho-syndicaten, die in de revolutionaire vakverenigingen strijd voeren om in het syndicalisme libertaire ideeën in te voeren, — groeperingen die zich in hun strijd oriënteren op een algemene anarchistische organisatie: daarin ligt de taak en de betekenis van het optreden van anarchisten ten opzichte van het revolutionaire syndicalisme en de revolutionaire beroepsgewijze bewegingen die ermee in verband staan.

OPBOUWENDE GEDEELTE

DE EERSTE DAG VAN DE SOCIALE REVOLUTIE

Het fundamentele doel van de strijdende arbeiders is het door middel van de revolutie vestigen van een vrije en gelijkwaardige communistische maatschappij die berust op het principe: “ieder naar diens kunnen en behoeven”. Deze maatschappij zal er echter niet vanzelf komen, maar uitsluitend door de kracht van de geweldige sociale beroering. De vestiging zal zich voordoen als een min of meer langdurig sociaal-revolutionair proces, gebaad door georganiseerde zegevierende arbeidersgroepen. Onze taak is het, de weg van dit proces nu al te wijzen en de praktijken en concrete problemen die zich aan de arbeiders zullen voordoen vanaf de eerste dag van de sociale revolutie te formuleren. Het lot van de revolutie hangt af van een juiste oplossing van die problemen.

Het spreekt vanzelf dat de vestiging van de nieuwe maatschappij slechts mogelijk zal zijn na de overwinning van de arbeiders op het huidige kapitalistische bourgeoisysteem en zijn handlangers. Het is onmogelijk aan de opbouw van een nieuwe economie en van nieuwe sociale verhoudingen te beginnen, zolang de macht van de staat die het regime van slavernij in stand houdt niet is gebroken en zolang de arbeiders en boeren niet de industriële en agrarische economie van het land in handen hebben. Het is dan ook de allereerste taak van de sociale revolutie het staatsbestel van de kapitalistische maatschappij te vernietigen, de bourgeoisie en in het algemeen alle maatschappelijk bevoorrechten de machtsmiddelen te ontnemen en alom de wil van het opstandige proletariaat op te leggen zoals uitgedrukt in de fundamentele beginselen van de sociale revolutie. Dit destructieve en strijdbare aspect van de revolutie is noodzakelijk om de weg vrij te maken voor de opbouwende taken die de zin en de betekenis van de sociale revolutie uitmaken. Deze taken zien er als volgt uit: 1. de oplossing in revolutionair anarchistische zin van het probleem van de industriële productie; 2. een overeenkomstige oplossing van het agrarische vraagstuk; 3. de oplossing van het consumptievraagstuk (de bevoorrading).

DE PRODUCTIE

Rekening houdend met het feit dat de industrie van een land het resultaat is van de inspanningen van verscheidene generaties van arbeiders en dat de

diverse takken van industrie nauw met elkaar zijn verbonden, beschouwen wij de gehele huidige productie als één grote productiewerkplaats, die volledig toebehoort aan alle arbeiders gezamenlijk en aan niemand in het bijzonder. Het productiemechanisme behoort in zijn geheel beschouwd aan de gehele arbeidersklasse. Deze stelling bepaalt het karakter en de vorm van de nieuwe productie. In zijn geheel beschouwd: dat wil zeggen dat de producten die door de arbeiders gemaakt worden aan allen toebehoren. Deze producten, van welk aard ook, vormen de basis voor de bevoorrading van de arbeiders, waarvan ieder die deelneemt aan de nieuwe productie datgene zal ontvangen wat hij nodig heeft, op basis van gelijkheid voor allen. Het nieuwe productiesysteem schaft het loonstelsel en de uitbuiting in al hun vormen af en voert daarvoor in de plaats het principe van broederlijke en solidaire samenwerking tussen arbeiders in. De middenklasse, die in de moderne kapitalistische maatschappij bemiddelende en niet-productieve functies bekleedt — handel e.d. — moet, evenals de bourgeoisie, deelnemen aan de nieuwe productie op dezelfde voorwaarde als andere arbeiders. Zoniet, dan plaatsen deze klassen zichzelf buiten de arbeidsmaatschappij.

Er zullen geen bazen zijn, noch ondernemers, noch eigenaars, noch staatseigenaars (zoals het geval in de bolsjewistische staat). De bestuursfuncties in de nieuwe productie zullen bekleed worden door administratieve lichamen die speciaal daartoe door de arbeiders worden opgericht: arbeidersraden, fabrieksraden en fabrieks of ondernemingsbesturen. Deze lichamen zijn onderling verbonden op gemeentelijk, district en landelijk niveau en zullen evenzo gemeentelijke, districts en uiteindelijk algemene en federale administratieve instellingen vormen. Ontworpen door de massa en voortdurend onder haar controle en invloed zullen zij ook voortdurend worden vernieuwd en aldus de idee van werkelijk zelfbestuur van de massa verwezenlijken. De verenigde productie waarvan de middelen en de producten aan allen toebehoren, die het loonstelsel heeft vervangen door het principe van kameraadschappelijke samenwerking en die rechtsgelijkheid heeft ingesteld voor alle producenten; de productie die geleid wordt door arbeidersbestuurslichamen, gekozen door de massa: dat is de eerste werkelijke stap op weg naar de verwezenlijking van het revolutionaire anarchisme.

DE CONSUMPTIE

Het consumptievraagstuk zal zich tijdens de revolutie in twee vormen aandienen: het onderzoek naar consumptiegoederen en de verdeling ervan. De oplossing van de problemen bij de verdeling is vooral afhankelijk van

de hoeveelheid voorhanden zijnde producten en de aard ervan, De sociale revolutie, die de reconstructie van de gehele huidige sociale gang van zaken op zich neemt, verplicht zich zorg te dragen voor ieders levensbenodigdheden. De enige uitzondering vormt de groep van de opzettelijke niet-werkers, die om contrarevolutionaire redenen weigeren deel te nemen aan de nieuwe productie. Maar in het algemeen wordt de behoeftebevrediging van de bevolking gewaarborgd door de algemene consumptievoorraad. Mocht de hoeveelheid producten niet toereikend zijn, dan worden de producten verdeeld naar de grootste behoefte: kinderen, zieken en werkende gezinnen gaan vóór. Een veel moeilijker probleem zal de organisatie van de consumptievoorraad op zich zijn. Ongetwijfeld zullen de steden tijdens de eerste dagen van de revolutie niet de beschikking hebben over alle onontbeerlijke levensproducten voor de gehele bevolking. Tezelfdertijd zullen de boeren een overschot aan producten hebben die de stedelingen missen. De revolutionaire anarchistten twijfelen geen oogenblik aan het wederzijdse karakter van de betrekkingen tussen stad en land. Zij zijn van mening dat de sociale revolutie niet anders kan worden gerealiseerd dan door de gezamenlijke inspanningen van arbeiders en boeren. De oplossing van het probleem van de consumptie tijdens de sociale revolutie zal dan ook slechts mogelijk zijn wanneer deze beide categorieën arbeiders hecht en in revolutionaire broederschap zullen samenwerken. Om deze samenwerking tot stand te brengen, moet de werkende klasse in de steden onmiddellijk nadat zij de productie in handen heeft genomen zorgen voor de leniging van uit deze productie te dekken levensbehoeften van het platteland. Deze vormen van solidariteit van de arbeiders met de boeren zullen bij de boeren hetzelfde gebaar oproepen, zodat zij op hun beurt voorzien in de plattelandproducten voor de steden, in de eerste plaats uiteraard de voedingsmiddelen. Deze coöperaties van arbeiders en boeren zullen de eerste organen zijn die de economische bevoorrading zullen veiligstellen. Deze coöperaties zullen zich op den duur ontwikkelen tot permanente bevoorradingsorganen. Een dergelijke oplossing van het bevoorradingsvraagstuk stelt het proletariaat in staat een permanente voorraad aan te leggen die op gunstige en beslissende wijze effect zal sorteren op het lot van de gehele nieuwe productie.

DE GROND

De werkende boeren — die niet profiteren van andermans zwoegen — en het bezoldigde plattelandsproletariaat zien wij als belangrijkste revolutionaire en creatieve krachten in de oplossing van de agrarische kwestie. Zij zullen een nieuwe bewerking van de grond tot stand moeten brengen teneinde deze in

revolutionair anarchistische zin aan te wenden en te exploiteren. Evenals de industrie is de grond het resultaat van de gezamenlijke inspanningen, bewerking en cultivering door opeenvolgende generaties van arbeiders. De grond behoort dan ook aan het gehele werkzame volk en aan niemand afzonderlijk. Als gemeenschappelijk en onvervreemdbaar bezit kan de grond dus niet worden gekocht, verkocht op verpacht: grond kan niet dienen om andermans werk uit te buiten. De grond is ook een soort gezamenlijke volkswerkplaats waar de arbeiders levensmiddelen produceren. Maar het is een type werkplaats waar elke arbeider (boer) er, daar bepaalde historische omstandigheden, aan gewend is geraakt zijn werk zelfstandig te doen, onafhankelijk van andere arbeiders. Terwijl voor de industrie de collectieve arbeidsmethode wezenlijk noodzakelijk is en feitelijk de enig mogelijke methode, gaat dat niet op voor de landbouw in onze dagen. De meeste boeren bewerken het land met hun eigen middelen. Daarom zal zodra de grond en de exploitatiemiddelen aan de boeren behoren, de kwestie van vruchtgebruik en exploitatiemogelijkheden (gezamenlijk of privé) niet dadelijk en niet definitief kunnen worden opgelost. Aanvankelijk zal men zowel tot de ene als de andere mogelijkheid zijn toevlucht nemen. De revolutionaire boeren zullen tenslotte zelf de definitieve vorm van exploitatie en vruchtgebruik van de grond vinden. In deze aangelegenheid is geen enkele pressie van buitenaf mogelijk.

Aangezien wij van mening zijn dat uitsluitend de anarchistische samenleving — in naam waarvan immers de sociale revolutie plaatsvindt — de arbeiders uit hun slavernij kan bevrijden en hen de totale vrijheid en gelijkheid brengt; aangezien de boeren de overgrote meerderheid van de bevolking vormen (in Rusland ongeveer 85%) en het door de boeren ingestelde landbouwbeheer dus de beslissende factor in het verloop van de revolutie zal zijn; aangezien tenslotte privé-beheer in de landbouw, evenals privé-industrie onverbiddeleijk leidt tot privé-eigendom en opbloei van het kapitaal, zal het niettemin onze plicht zijn vanaf dit moment al het mogelijke te doen om de landbouwkwestie zo goed mogelijk in collectieve zin op te lossen. Met dit doel voor ogen moeten wij vanaf heden de collectieve agrarische economie krachtig propageren onder de boeren. De oprichting van een specifiek anarchistische boerenbond zal deze taak wellicht vergemakkelijken. Ook de technische vooruitgang zal van enorm belang blijken te zijn, waar immers de ontwikkeling van de landbouw hand in hand met die van de industrie de collectivisering zal vergemakkelijken. Als de arbeiders in hun relatie met de boeren niet individueel of in aparte groepen, maar in een breed anarchistisch collectief optreden dat alle takken van industrie omvat, als zij daarnaast rekening houden met de levensbehoeften van

het platteland en als zij elk dorp gelijktijdig de alledaagse gebruiksvoorwerpen, gereedschappen en machines leveren die nodig zijn voor een collectieve exploitatie van de grond, dan zou dat de boeren zeker een goede impuls op weg naar het anarchisme in de landbouw.

DE VERDEDIGING VAN DE REVOLUTIE

Het vraagstuk van de verdediging van de revolutie heeft ook betrekking op het probleem van “de eerste dag”. Het machtigste middel ter verdediging van de revolutie is uiteraard de gelukkige oplossing van de positieve aangelegenheden: productie, consumptie, grond. Wanneer deze kwesties eenmaal doeltreffend zijn geregeld, zal geen enkele contrarevolutionaire macht de vrije arbeidersmaatschappij kunnen veranderen of doen wankelen. Niettemin zullen de arbeiders ondanks alles een harde strijd moeten leveren tegen de vijanden van de revolutie. De sociale revolutie, die de voorrechten en zelfs het bestaan van de niet-werkende klassen in de huidige maatschappij bedreigt, lokt onvermijdelijk bij deze klassen een wanhopig verzet uit, dat de vorm zal aannemen van een hardnekkige burgeroorlog. De Russische ervaring heeft ons geleerd dat zo’n burgeroorlog geen kwestie van maanden maar veeleer van jaren zal zijn. Hoe geslaagd de eerste revolutionaire stappen van de arbeiders ook zullen zijn, de overheersende klassen zullen niettemin nog heel lang verzet plegen. Zij zullen jarenlang keer op keer de aanval inzetten tegen de revolutie om te trachten macht en voorrechten van weleer te heroveren. Een omvangrijk leger, techniek en strategie van de militairen, kapitaal, — alles zal tegen de zegevierende arbeiders in stelling worden gebracht.

Om de overtuigingen niet alleen te kunnen behalen maar ook te behouden, moeten de arbeiders revolutionaire verdedigingsorganen in het leven roepen die tegenover de reactionaire aanval een strijdbare en op deze taak berekende macht zullen kunnen stellen. De eerste dagen van de revolutie zal deze strijdmacht gevormd moeten worden door alle gewapende arbeiders en boeren. Maar deze spontaan gevormde macht zal alleen de eerste dagen van waarde zijn. In dit stadium heeft de burgeroorlog haar hoogtepunt nog niet bereikt en hebben de strijdende partijen nog geen gedisciplineerde militaire organisaties op de been kunnen brengen.

In de sociale revolutie is het meest kritieke moment niet het moment waarop het gezag onderdrukt zal zijn, maar het moment direct daarop, wanneer de strijdkrachten van het verslagen regime een algemene aanval zullen inzetten tegen de arbeiders: dan komt het er op aan de behaalde overwinningen te waarborgen. Het eigen karakter van dit offensief, techniek en ontwikkeling van

de burgeroorlog, verplichten de arbeiders bepaalde revolutionaire militaire machten te organiseren. De aard en uitgangspunten van deze formaties moeten tevoren worden bepaald. Omdat wij de autoritaire methoden van de staat afwijzen, verwerpen wij uiteraard eveneens de militaire organisatiewijze van de staat en dus het principe van een militaire dienstplicht. In overeenstemming met de fundamentele opvattingen van het libertaire communisme, moet de vrijwillige dienst het uitgangspunt zijn voor de militaire arbeidersformaties. De detachementen opstandige partizanen — arbeiders en boeren — die de strijd tijdens de Russische Revolutie hebben aangevoerd, kunnen als voorbeeld worden genoemd.

De vrijwillige dienst kan echter niet opgevat worden als een ongecoördineerde strijd van detachementen arbeiders en boeren tegen de plaatselijke vijand, waarbij niet volgens een algemeen plan zou worden gehandeld en iedereen naar eigen goeddunken en met risico's en gevaren voor eigen leven zou optreden. De actie en de tactiek van de partizanen moeten in de loop van hun volledige ontwikkeling worden bepaald door een gezamenlijke revolutionaire strategie.

Als elke oorlog kan de burgeroorlog alleen dán met succes door de arbeiders worden gevoerd als wordt uitgegaan van de twee aan elke militaire actie ten grondslag liggende principes: eenheid in het krijgsplan en eenheid in het gezamenlijk commando. Dit kritieke moment vereist van de arbeiders dat zij deze militaire principes aannemen.

Aldus moeten de gewapende formaties van de revolutie, gezien de noodzaak van een militaire strategie en gezien ook de strategie van de contrarevolutie, onvermeidelijk baseren op een algemeen revolutionair leger, met een gezamenlijk commando en een gezamenlijk krijgsplan. Concreet zullen de volgende uitgangspunten aan dit revolutionaire leger ten grondslag liggen: 1. het klassenkarakter van het leger; 2. de vrijwillige dienst (elke vorm van dwang ten aanzien van het revolutionaire verdedigingswerk zal absoluut uitgesloten zijn); 3. de vrije revolutionaire (zelf)discipline (de vrijwillige dienst en de revolutionaire zelfdiscipline gaan voortreffelijk samen en versterken het revolutionaire leger in moreel opzicht méér dan in welk staatsleger ook); 4. de volledige ondergeschiktheid van het revolutionaire leger aan de arbeiders en boeren (in de vorm van de verenigde organisaties van arbeiders en boeren, die door de massa op de essentiële posten van het sociale en economische leven zijn gezet). De organisatie ter verdediging van de revolutie die is belast met de taak de contrarevolutie te bestrijden — zowel op de open krijgsfronten als op de inwendige fronten van de burgeroorlog (complotten van de bourgeoisie,

contrarevolutionaire samenzweringen, etc.) — zal volledig ten dienste zijn van de organisaties van arbeiders en boeren en de aldaar uitgestippelde politieke lijn.

Dat het leger volgens anarchistische beginselen op de been moet worden gebracht, wil niet zeggen dat het leger op zich een principiële kwestie vormt. Het leger is de consequentie van de militaire strategie tijdens de revolutie, een strategische maatregel die de arbeiders wel móeten nemen op grond van het karakter van de burgeroorlog. Een maatregel dan ook, die vanaf nu onze volle aandacht en terdege studie verdient om een onherstelbare achterstand in de bescherming en verdediging van de revolutie te voorkomen, want vertragingen in de eerste dagen van de burgeroorlog kunnen funest blijken te zijn voor het verloop van de hele sociale revolutie.

ORGANISATORISCHE GEDEELTE

DE ANARCHISTISCHE ORGANISATIE

De algemene constructieve stellingen zoals die in het voorgaande gedeelte aan de orde zijn gekomen vormen het organisatorische platform van de revolutionaire krachten binnen het anarchisme. Dit platform bevat een theoretische en tactische oriëntatie en lijkt ons als zodanig de minimale basis waarop alle activisten van de anarchistische beweging zich noodzakelijkerwijze kunnen organiseren. Het bedoelt dan ook alle krachtige elementen van de anarchistische beweging in één algemene organisatie bijeen te brengen, actief en agiterend op permanente basis: de Algemene Anarchistische Bond. De energie van alle strijdbare anarchisten zou gericht moeten zijn op het tot stand komen van deze organisatie.

Fundamentele beginselen van een Algemene Anarchistische Bond zouden moeten zijn:

1. Theoretische eenheid

De theorie stelt de kracht voor die de activiteiten van personen en groepen langs een bepaalde weg naar een vastgesteld doel leidt. Uiteraard moet dit doel voor alle in de Algemene Bond georganiseerde groepen en personen gemeenschappelijk zijn. Iedere actie van de Algemene Bond zou zowel in totaliteit als in details in volledige overeenstemming moeten zijn met de theoretische uitgangspunten.

2. Tactische eenheid, collectieve actie

De tactische methodieken van de afzonderlijke groepen en personen van de Bond dienen evenzo van eenheid te getuigen, dat wil zeggen niet alleen onderling maar ook met de algemene theorie en tactiek van de Bond in absolute overeenstemming. Een gemeenschappelijke tactische lijn in de beweging is van doorslaggevend belang voor het bestaan van zowel de beweging als de organisatie: zij voorkomt het fatale effect dat tegenstrijdige tactieken kunnen sorteren, concentreert alle krachten van de beweging en levert een gemeenschappelijke richting op, afgestemd op een duidelijk doel.

3. Collectieve verantwoordelijkheid

De gewoonte om persoonlijk verantwoordelijkheid te dragen voor het optreden moet scherp worden veroordeeld en verworpen worden binnen de gelederen van de anarchistische beweging. In zowel sociaal als politiek opzicht zijn de sectoren van de revolutionaire samenleving bovenal uitgesproken collectief van aard. Sociale revolutionaire actie in deze sectoren kan dus ook niet gebaseerd worden op persoonlijke verantwoordelijkheid van ongebonden activisten. Het uitvoerend orgaan van de anarchistische beweging, de Anarchistische Bond, neemt een vastberaden houding aan tegenover onverantwoordelijk individualisme en introduceert in zijn rijen het beginsel van collectieve verantwoordelijkheid: de gehele Bond zal verantwoordelijk zijn voor de politieke en revolutionaire actie van elk lid, zoals ook elk lid verantwoordelijk zal zijn voor de politieke en revolutionaire actie van de Bond in zijn geheel.

4. Federalisme

Anarchisten hebben altijd afwijzend gestaan tegenover centralistische organisaties, zowel op het terrein van de sociale omstandigheden van de massa als in de sector van de politieke actie. Het centralisme rekent op de tendentiële vermindering van het kritische bewustzijn, van het initiatief en de onafhankelijkheid van het individu; het rekent op de blinde ondergeschiktheid van de massa aan het 'centrum'. De inherente en onvermijdelijke gevolgen van het sociale leven en het leven in de partij. Tegenover het centralisme heeft het anarchisme steeds het beginsel van federalisme gesteld en verdedigd. Het

federalisme brengt de onafhankelijkheid en het initiatief van individuen en organisatie in overeenstemming met de dienst van de gemeenschappelijke zaak. Met behoud van volledige vrijheid van het individu en met respect voor zijn exclusieve rechten op een sociaal bestaan, biedt het federalisme elk individu optimale ontplooiingskansen. Maar het federalisme is al te vaak gedeformeerd in de anarchistische rijen: het is te dikwijls uitgelegd als het recht bovenal het eigen 'ego' te manifesteren zonder acht te slaan op verplichtingen tegenover de gemeenschap. Deze verkeerde interpretatie heeft onze beweging in het verleden ontregeld. Het wordt tijd dat we daar een eind aan maken, krachtig en onverzettelijk. Federalisme houdt een vrijwillige overeenkomst in van individuen en organisaties om collectief aan een gemeenschappelijk doel te werken. Zo'n overeenkomst en de federale bond die daarop wordt gebaseerd heeft evenwel alleen levensvatbaarheid op grond van de sine qua non-conditie dat alle participanten de op zich genomen taken volbrengen overeenkomstig de gemeenschappelijk genomen beslissingen. In het kader van sociale actie kunnen geen rechten zonder verplichtingen bestaan, zoals er geen beslissingen kunnen bestaan zonder dat ze ook uitgevoerd worden. Dit ongeacht de kracht van de federale basis. Voor een anarchistische organisatie die claimt slechts taken op zich te nemen die gericht zijn op de sociale verheffing van de arbeiders, geldt dit alles nog temeer. De federale vorm van anarchistische organisatie waarborgt dus niet alleen de rechten van elk lid op onafhankelijkheid, vrije meningsuiting, individuele vrijheid en initiatief maar eist ook van ieder lid dat vastgestelde organisatorische plichten in acht worden genomen en overeengekomen beslissingen worden uitgevoerd. Alleen op deze voorwaarde zal het federalistisch beginsel levensvatbaar blijken te zijn, zal de anarchistische organisatie kunnen functioneren en op het vastgestelde doel kunnen afsteven.

Het ontwerp van de Algemene Anarchistische Bond roept het probleem op van de coördinatie van de uiteenlopende activiteiten van de verscheidene krachten binnen de anarchistische beweging. Iedere tot de Bond behorende organisatie vertegenwoordigt een vitaal onderdeel van het gemeenschappelijk organisme. Iedere cel zal zijn eigen secretariaat hebben om de uitvoering en theoretische begeleiding van het politieke en technische werk van de organisatie mogelijk te maken. Voor de coördinatie van activiteiten van alle tot de Bond behorende organisaties zou een speciaal orgaan kunnen dienen, het uitvoerend comité van de Bond. Dit comité zou de volgende functies hebben: uitvoering van door de Bond genomen en aan het comité overgelaten beslissingen; theoretische en organisatorische toetsing van de activiteiten der

aangesloten organisaties aan de theoretische posities en algemeen tactische lijn van de Bond; verduidelijking van de algemene situatie in de beweging; instandhouding van werkverbanden en organisatorische structuren tussen de verschillende organisaties binnen de Bond en met die erbuiten. Rechten, verantwoordelijkheden en praktische taken van het uitvoerend comité worden vastgesteld door het congres van de Bond.

De Algemene Anarchistische Bond heeft een concreet en afgebakend doel. In naam van het slagen van de sociale revolutie moet vooral gekozen worden voor de vereniging van de meest revolutionaire en meest kritische arbeiders en de boeren. Als propagandist van de sociale revolutie en bovendien als antiautoritaire organisatie die een klasseloze maatschappij voorstaat steunt de Algemene Anarchistische Bond op de beide fundamentele klassen van de huidige samenleving: de arbeiders en de boeren. Aan de emancipatie van deze twee klassen wijdt de Bond zijn krachten. Met betrekking tot de vakbonden en de revolutionaire basisorganisaties in de steden zal de Bond wegbereider en theoretische gids zien te worden. Dergelijke taken zullen eveneens opgenomen worden ten aanzien van de uitgebuite boerenbevolking. Analoog aan de rol van de revolutionaire basisgroepen in de vakbeweging zal gestreefd worden naar de opbouw van een netwerk van economische boerenorganisaties en de oprichting van een vakbond van boeren, gebaseerd op antiautoritaire grondbeginselen.

Omdat het anarchisme zuiver een zaak van de arbeiders is, moet de Algemene Anarchistische Bond aan al hun uitingsvormen deelnemen en daarbij steeds solidariteit in actie voorop stellen. Alleen dan is een goede vervulling van zijn taken, zijn theoretische en historische missie in de sociale revolutie mogelijk, alleen dan kan hij georganiseerde initiator van het emancipatieproces worden.

III.

SUPPLEMENT BIJ HET ORGANISATORISCH PLATFORM (VRAGEN EN ANTWOORDEN)

Zoals te verwachten was, heeft het Organisatorisch Platform van de Algemene Bond van Anarchisten, onder verschillende militanten uit de Russische libertaire beweging, zeer levendige belangstelling gewekt. Terwijl sommigen het algemene idee en de basisprincipes van het Platform met volledige instemming onderschrijven, zijn er anderen die hun kritiek en ongenoegen uiten over bepaalde delen van haar stellingen.

We verwelkomen het positieve ontvangst van het Platform even goed als de kritiek daarop. Want, voor de onderneming om een algemeen anarchistisch programma en een algemene libertaire organisatie te ontwikkelen, is eerlijke, serieuze en substantiële kritiek even belangrijk als dat positieve creatieve initiatieven dat zijn.

De vragen die we hieronder afdrukken, geven een indruk van deze serieuze en nodige kritiek, en het is met enige voldoening dat we deze verwelkomen. Maria Isidine – een militant die al vele jaren actief en zeer gerespecteerd is binnen onze beweging – schreef ons in een toegestuurde brief het volgende:

“Het organisatorische platform is duidelijk opgesteld om door alle anarchisten bediscussieerd te worden. Voordat ik een definitieve mening over dit ‘Platform’ kan formuleren, of erover in de pers kan spreken, moet ik eerst een aantal verduidelijkingen hebben over onderwerpen waar men te weinig concreet over is. Het kan zijn dat andere lezers in het ‘Platform’ een zekere nauwgezetheid weten vinden en dat bepaalde bezwaren slechts op misverstanden gebaseerd zijn. Om die reden wil ik jullie allereerst een reeks vragen voorleggen. Het is van groot belang dat jullie op duidelijke wijze antwoord geven op deze vragen, want het zijn jullie antwoorden die een indruk zullen geven van de geest van het Platform.”

In de afsluiting van de brief voegt de kameraad toe dat ze controversen in de kolommen van de krant Dielo Truda graag wil vermijden. Hierom vraagt ze boven alles dat bepaalde essentiële punten van het Platform verder worden

toegelicht. Zo'n aanpak is zeer integer. Het is veel te gemakkelijk om polemieken te starten tegen een opvatting waarvan men denkt het mee oneens te zijn. Nog gemakkelijker is het om jezelf enkel en alleen bezig te houden met polemieken zonder de moeite te nemen om enige alternatieve positieve suggesties te doen ten opzichte van de aangevallen opvatting. Wat ongelofelijk veel moeilijker is, is de nieuwe voorstellen genoegend te analyseren en te begrijpen, zodat men hierover tot een goedgefundeerde mening komt. Het is precies deze laatste, en moeilijkste weg, die de auteur met haar vragen heeft verkozen.

Hier volgen deze vragen:

1. *Het centrale punt van het Platform is om de overgrote meerderheid van de militanten van de anarchistische beweging te verenigen op basis van een gemeenschappelijke tactische en politieke lijn: de formatie van de Algemene Bond. Aangezien jullie federalisten zijn, hebben jullie klaarblijkelijk het idee voor een Executief Comité dat verantwoordelijk is voor de "ideologische en organisatorische uitvoering van de activiteiten van geïsoleerde groepen." Zo'n organisatievorm is binnen alle partijen te vinden, maar is enkel mogelijk wanneer men het meerderheidsprincipe aanvaardt. Zal binnen jullie organisatie elke groep de vrijheid hebben om eigen tactieken te formuleren en deze te volgen en een eigen positie kunnen ontwikkelen voor de verschillende onderwerpen die zich aandoen? Als het antwoord ja is, dan is jullie eenheid van puur morele aard (zoals dit nu ook is en altijd het geval is geweest binnen de anarchistische beweging). Als jullie echter een organisatorische eenheid nastreven, zal die eenheid noodzakelijkerwijze afgedwongen moeten worden. Als jullie binnen jullie organisatie het meerderheidsprincipe aanvaarden, op welke basis verwerpen jullie deze dan in het sociale stelsel?*

Ik zou graag meer opheldering willen over jullie opvattingen over federalistische verbanden, de rol van congressen en het meerderheidsprincipe.

2. *Als jullie spreken van het "vrije regime van sovjets", wat voor een taken zien jullie dan voor deze sovjets weggelegd om "de eerste stap in de richting van constructieve niet-statelijke activiteit" te worden? Wat zal hun taak zijn? Zijn hun besluiten bindend?*

3. *Het Platform stelt dat "Anarchisten gebeurtenissen vanuit een theoretisch perspectief moeten benaderen." Dit statement is onvoldoende duidelijk. Betekent dit eenvoudigweg dat anarchisten hun uiterste best moeten doen om de organisaties die de nieuwe orde moeten opbouwen (vakbonden, lokale groepen, coöperatieven, etc.) te doordringen met libertaire ideeën? Of betekent dit dat anarchisten zelf de leiding nemen bij dit opbouwende werk? Als dit laatste het geval is, in hoeverre verschilt die vorm dan van een "partijdictatuur"?*

Het is zeer belangrijk dat dit punt wordt verduidelijkt. Vooral omdat dezelfde vraag opkomt over de rol van anarchisten binnen de vakbonden. Wat wordt bedoeld met: “de vakbonden op een georganiseerde manier toetreden”? Betekent dit slechts dat de kameraden binnen de vakbonden tot een bepaalde overeenstemming moeten komen om een gemeenschappelijke politieke lijn vast te stellen? Of betekent dit dat het anarchistische Uitvoerende Comité tactieken aan de arbeidersbeweging zal voorschrijven, zoals de regels voor stakingen, demonstraties, etc. Moeten de anarchisten die actief zijn binnen de vakbonden ernaar streven om leidinggevende functies daarbinnen te bemachtigen en, gebruikmakend van hun macht, besluiten opleggen aan de gewone leden van de vakbond? Het opperen dat de activiteiten van de anarchistische groepen die actief zijn binnen vakbondskringen moeten worden “gestuurd door een anarchistische koepelorganisatie” roept allerlei bedenkingen op.

4. In de sectie over de verdediging van de revolutie wordt gesteld dat het leger ondergeschikt moet zijn “aan de arbeiders- en landarbeidersorganisaties in de regio, die door de massa’s de taak hebben gekregen om het economische en sociale leven van het land te organiseren.” In normaal taalgebruik wordt dit “civiel bestuur” door de volksvertegenwoordigers genoemd. Wat betekent dit voor jullie? Het is duidelijk dat een organisatie die in feite het hele leven overziet en zich op het leger kan beroepen, niets ander is dan een staatsmacht. Dit punt is van dermate groot belang dat de auteurs van het Platform een plicht hebben om hier langer bij stil te staan. Als dit een “overgangsvorm” is, waarom verwerpt het platformistische project dan de “overgangperiode”? En als dit de definitieve vorm is, in hoeverre is het Platform dan anarchistisch?

5. Er zijn een aantal vragen die, ondanks dat zij door het Platform niet behandeld zijn, toch een belangrijke rol spelen in de onenigheid tussen kameraden. Laat me hier een paar van deze vragen citeren:

Laten we aannemen dat een regio zich effectief onder de invloed van de anarchisten bevindt. Wat is dan hun houding tegenover andere partijen? Zien de auteurs van het Platform geweld tegen hun vijand ook als een optie als die geen wapen ter hand hebben genomen? Of verkondigen zij, het anarchistische ideaal trouw blijvende, de onvoorwaardelijke vrijheid van meningsuiting, van de pers, van organisatie, etc. voor allen? (Een aantal jaar geleden zouden deze vragen niet op zijn plaats geweest zijn. Maar met enkele van de huidige ideeën ben ik mij niet helemaal zeker van het antwoord.)

En is het, algemeen gezien, acceptabel als iemand zijn besluiten met geweld doordrukt? Vinden de auteurs van het Platform het acceptabel om macht uit te oefenen, ook als dit slechts van korte duur is?

Ik kan niet langer mijn mond houden over één specifiek punt in het Platform dat openlijk in tegenspraak is met het anarchistische communisme dat het predikt - wat de antwoorden van de groep ook mogen zijn op al deze vragen. Jullie speculeren erover dat op het moment dan het loonsysteem en de uitbuiting worden afgeschaft, er hoe dan ook niet-werkende elementen zouden blijven bestaan. Jullie willen hen uitsluiten van de algemene arbeidersgemeenschap; zij zullen geen aanspraak kunnen maken op hun deel van de gemeenschappelijke productie. Nu is er een principe dat altijd een fundamenteel onderdeel was van het anarchisme, “aan iedereen naar diens behoeften”, en dit principe was voor het anarchisme altijd de beste garantie voor de sociale solidariteit. Geconfronteerd met de vraag “Wat doen jullie met niet-werkenden?”, was het antwoord “beter een aantal niet-werkenden voor niets voeden dan een fout en schadelijk principe in de samenleving introduceren op basis van hun eenvoudige aanwezigheid.”

Nu creëren jullie, vanuit politieke overwegingen, een soort niet-werkenden-categorie, die jullie willen onderdrukken door hen te laten sterven van de honger. Maar hebben jullie je, los van dit morele aspect, afgevraagd waartoe dit zal leiden? Bij iedere niet-werkende persoon zullen we moeten gaan vaststellen wat de reden is deze niet werkt. We zullen gedachtelezers moeten worden om hun overtuigingen te doorgronden. Als iemand zijn of haar gegeven taak weigert uit te voeren, moeten we onderzoeken wat de reden is van dit weigeren. We zullen er op toe moeten zien dat het geen sabotage is, of een contrarevolutie. Resultaat? Bespieden, gedwongen arbeid, “arbeidsmobilisatie” en, om het af te maken, zijn de middelen die nodig zijn om te leven een schenking van de autoriteiten die de mogelijkheid hebben om de oppositie uit te hongeren! Rantsoenen als wapen in een politieke strijd! Kan het zijn dat wat jullie in Rusland hebben gezien, jullie niet overtuigd heeft van de monstrueuze aard van zo’n organisatie! En ik heb het hier nog niet eens over de schade die het zou doen aan de toekomst van de revolutie; zo’n schaamteloze inbreuk op de sociale solidariteit kan enkel gevaarlijke vijanden voortbrengen.

De sleutel tot de hele anarchistische voorstelling van de sociale organisatie heeft betrekking tot dit probleem. Als iemand op dit punt concessies maakt, zal dit ertoe leiden dat men alle andere anarchistische idealen over boord gooit, want jullie aanpak van dit probleem maakt elke niet-statelijke sociale organisatie onmogelijk.

Het kan zijn dat ik mij tot de pers moet richten over het Platform. Maar ik wacht hier liever nog mee totdat al deze grijze gebieden zijn opgehelderd.

Het Platform roept in de brief die zojuist werd aangehaald dus een reeks inhoudelijke vragen op, namelijk:

1. de vraag over meerderheden en minderheden binnen de anarchistische beweging;
2. over de structuur en de essentiële kenmerken van het vrije regime van sovjets;
3. over de ideologische sturing van de activiteiten van de massa's;
4. over de verdediging van de revolutie;
5. over de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting; en de structuur die voortbouwt op het anarchistische principe van "aan iedereen naar diens behoeften".

Laten ons deze vragen hier één voor één beantwoorden:

1. DE VRAAG OVER MEERDERHEDEN EN MINDERHEDEN BINNEN DE ANARCHISTISCHE BEWEGING

De auteur [van de brief] oppert dit punt door dit te verbinden met het idee van een Uitvoerend Comité van de Bond. Als het Uitvoerende Comité van de Bond, naast functies van uitvoerende aard, ook een "sturende functie heeft om geïsoleerde groepen op theoretisch en organisatorisch niveau te sturen", moet dat sturen dan niet dwingend zijn? Zijn groepen die zich bij de Bond hebben aangesloten dan vrij om hun eigen tactieken te bepalen een eigen positie te bepalen tot elk onderwerp dat zich voordoet? Of zijn zij gedwongen om zich te houden aan de algemene tactiek en de algemene opvattingen zoals deze zijn geformuleerd door de meerderheid binnen de Bond?

Laten we allereerst stellen, dat het Uitvoerende Comité van de Bond naar ons idee op geen enkele wijze een orgaan kan zijn dat dwingende macht mag hebben zoals dit het geval is bij politieke partijen. Het Uitvoerende Comité van de Algemene Anarchistische Bond is een orgaan dat de taken van de Bond uitvoert, die van algemene aard zijn. In plaats van "Uitvoerend Comité" had dit orgaan ook "Algemeen Secretariaat van de Bond" kunnen heten. De naam "Uitvoerend Comité" heeft echter onze voorkeur, omdat deze beter het uitvoerende karakter en die van het initiatief samenvat. Zonder op enig enkele wijze de rechten van geïsoleerde groepen te beperken, kan het Uitvoerende Comité hun activiteiten sturen op het vlak van de theorie en op

organisatorische wijze. Er zullen namelijk altijd groepen binnen de Bond zijn die zich bedolven voelen onder verschillende tactische vragen, waardoor er voor bepaalde groepen ideologische of organisatorische ondersteuning nodig zal zijn. Het is logisch dat het Uitvoerende Comité door haar positie een goede rol kan spelen bij deze ondersteuning, want deze heeft, vanwege haar positie en taken, bij veel verschillende onderwerpen een goed overzicht van de tactische en organisatorische lijn, zoals deze is aangenomen door de Bond.

Maar, als de een of andere organisatie desondanks toch aangeeft dat deze wenst een eigen tactische lijn te vervolgen, zal het Uitvoerende Comité of de Bond dan het recht hebben om hen dit te ontzeggen? In andere woorden: zal de tactische en organisatorische lijn van de Bond door de meerderheid vastgesteld worden, of zal elke groep naar eigen inzicht kunnen handelen, en, zal de Bond daarmee vanaf begin af aan meerdere lijnen hebben?

Wij zijn van mening dat de Bond als regel één tactische politieke lijn zou moeten hebben. De Bond is juist ontworpen om een einde te maken aan de versplintering en wanorganisatie binnen de anarchistische beweging. Met dit doel hebben wij, in plaats van een veelheid aan tactische lijnen die leiden tot onderlinge frictie, een algemene beleidslijn uitgestippeld die alle libertaire elementen de mogelijkheid geeft om in een gemeenschappelijke richting te werken en daarmee succesvoller te zijn in het behalen van hun doelen. Zonder deze zou de Bond een van haar bestaansgronden verliezen.

Er kunnen echter momenten zijn dat de meningen binnen de Bond over bepaalde onderwerpen verdeeld zijn, wat kan leiden tot een meerderheids- en minderheidsstandpunt. Dit is iets dat heel normaal is en voorkomt binnen alle organisaties en partijen. Normaal wordt er op zo'n moment een resolutie uitgewerkt.

Wij zijn allereerst van mening dat met het doel om de eenheid binnen de Bond te bewaren, de minderheid in zulke gevallen concessies zal moeten doen aan de meerderheid. Dit is bij onbeduidende meningsverschillen tussen de minderheid en meerderheid gemakkelijk haalbaar. Als de minderheid het bij haar standpunt voor onmogelijk houdt om deze op te geven, kan er een situatie ontstaan waarbij er twee van elkaar verschillende opvattingen en tactieken binnen de Bond bestaan; een meerderheidsstandpunt en tactiek en een minderheidsstandpunt en tactiek. In dit geval gaat dit punt de hele Bond aan. Als er, na discussie, wordt vastgesteld dat twee de verschillende standpunten [binnen de Bond] kunnen bestaan, zal het bestaan van twee van zulke standpunten worden geaccepteerd als definitieve uitkomst.

In het geval dat er een overeenstemming tussen de meerderheid en de

minderheid over de tactische en politieke zaken onmogelijk is gebleken, zal er een splitsing plaatsvinden. De minderheid scheurt zich af van de meerderheid en zal een eigen nieuwe organisatie oprichten.

Dit zijn de drie mogelijke uitkomsten in het geval van een meningsverschil tussen een minderheid en een meerderheid. Dit vraagstuk zal door de gehele Bond worden opgelost: door middel van een Bondsconferentie of congres. En in geen enkel geval door het Uitvoerend Comité. Wij herhalen nogmaals dat dit slechts een uitvoerend orgaan van de Bond is.

2. HET VRIJE SOVJET-REGIME

Wij wijzen het huidige (Bolsjewistische) sovjet-systeem af. Dit representeert enkel een bepaalde politieke Staatsvorm. De sovjets van arbeiders- en landarbeidersafgevaardigden vormen een statelijke politieke organisatie die bestuurd wordt door een politieke partij. Wij bieden daarentegen sovjets van de productie- en consumptieorganisaties van de arbeiders en landarbeiders. Dat is wat de leus “vrij regime van sovjets en fabriekscomités” betekent. Voor ons betekent zo’n regime een economische en sociale constructie waarbinnen alle takken en functies van het economische en sociale leven zich concentreren, en dat in handen is van de productie- en consumptieorganisaties van de arbeiders. Dat regime zal werken met als doelstelling om de gehele werkende samenleving in haar behoeften te voorzien. Een federatie van deze organisaties en hun sovjets zal zich van de staat en het kapitalistische systeem ontdoen, en zal de belangrijkste spil zijn van het vrije sovjet-regime. Dit regime zal zeker niet direct het volledige ideaal van de anarchistische commune weerspiegelen, maar het zal de eerste zijn die zichzelf daadwerkelijk toont, het eerste praktische experiment van die commune en het zal het tijdperk van de vrije, niet-statelijke creativiteit van de arbeiders inluiden.

Wij zijn van mening dat – wat betreft de besluiten die over de verschillende economische en sociale bereiken gaan – de sovjets van de arbeiders- en landarbeidersorganisaties of de fabriekscomités er op toe zullen zien dit niet door middel van geweld of wetten gebeurt, maar in overeenstemming met de werkende massa’s die een directe hand hebben in het maken van deze besluiten. Die besluiten zullen echter bindend moeten zijn voor iedereen die ermee in heeft gestemd.

3. ANARCHISTEN ZULLEN DE MASSA’S EN GEBEURTENISSEN STUREN WAT BETREFT THEORIE

Het sturen van revolutionaire elementen en de revolutionaire

massabewegingen wat betreft hun ideeën, mag nog worden geïnterpreteerd als het nastreven door het anarchistische kamp om de bouw van een nieuwe samenleving in eigen hand nemen. De bouw daarvan kan niet plaats vinden tenzij dit door de gehele arbeidende samenleving wordt gedaan, want de verantwoordelijkheid hiervoor ligt enkel bij hen, en elke poging om hen dit recht te ontnemen moet als anti-anarchistisch worden gezien. Het vraagstuk van het ideologisch leiderschap is geen kwestie van socialistische constructie, maar eerder van theoretische en politieke invloed die wordt uitgeoefend op de revolutionaire ontwikkelingen bij politieke gebeurtenissen. We zouden noch revolutionairen, noch strijders zijn als we geen aandacht zouden hebben voor het karakter en de teneur van de revolutionaire strijd van de massa. En omdat het karakter en de teneur van die strijd niet alleen worden bepaald door objectieve factoren, maar ook door subjectieve factoren – dat wil zeggen door de invloed van een verscheidenheid aan politieke groepen – hebben wij de plicht om alles in onze macht te doen om te zorgen dat de ideologische invloed van het anarchisme op de voortgang van de revolutie, zo groot mogelijk is.

Het huidige “tijdperk van oorlogen en revoluties” stelt ons voor een groot dilemma met uitzonderlijke urgentie: revolutionaire gebeurtenissen ontwikkelen zich onder de invloed van statelijke ideeën (zelfs als deze socialistisch zijn) of onder die van niet-statelijke ideeën (anarchisme). En, omdat we er stellig van overtuigd zijn dat de statelijke tendens de revolutie een nederlaag zal brengen en de massa’s opnieuw in de slavernij, komen wij tot de logische conclusie dat het onze taak is er alles aan te doen om te zorgen dat de revolutie vorm krijgt door de anarchistische stroming. Nu is het zo dat onze oude werkwijze – een primitieve aanpak die steunt op kleine, verdeelde groepen – niet alleen zal mislukken, maar dit zelfs zal verhinderen. Daarom moeten we op een nieuwe methode overstappen. We moeten de kracht van de theoretische invloed van het anarchisme op de loop der gebeurtenissen organiseren. In plaats van bij vlagen invloed te hebben door middel van wanhopige, kleine acties, moet het een krachtige, continue factor zijn. Dat is, naar ons idee, nauwelijks mogelijk zijn tenzij de beste anarchistische militanten – zowel theoretische als praktische – zichzelf organiseren in een organisatie die in staat is tot daadkrachtige acties en die goed gefundeerd is wat betreft theorie en tactieken: een Algemene Bond van Anarchisten. Het sturen van het revolutionaire syndicalisme moet op eenzelfde manier worden begrepen. Het op georganiseerde wijze toetreden tot de vakbonden betekend dat men toetreedt als de dragers van een bepaalde theorie, een vooraf bepaald werkschema, werk dat strikt moet passen bij alle anarchisten die binnen de vakbonden werken. De

Anarchistische Bond zal zichzelf er niet mee bezig houden om tactieken aan de arbeidersbeweging voor te schrijven, of plannen uitwerken voor stakingen of demonstraties. Maar deze zal diens ideeën over revolutionaire tactieken voor de werkende klasse en uiteenlopende gebeurtenissen binnen de vakbonden moeten verspreiden; dat is één van diens onvervreemdbare rechten. In deze onderneming van het verspreiden van ideeën zullen anarchisten echter in strikte overeenstemming met elkaar moeten zijn, zowel met elkaar als met de activiteiten van de anarchistische koepelorganisatie waar zij tot behoren en in wiens naam zij hun ideologische en organisatorische werk uitvoeren binnen de vakbonden. Deze libertaire inspanningen binnen de vakbonden op georganiseerde wijze aangaan, en het zorgen dat anarchistische inspanningen op elkaar aansluiten, hebben niets met een autoritaire werkwijze te maken.

4. DE VERDEDIGING VAN DE REVOLUTIE

De kritiek die de auteur uitte op de these van het programma dat gaat over de verdediging van de revolutie, is meer dan welke dan ook, gebaseerd op een misverstand.

Het Platform heeft gesteld dat het nodig en onvermijdelijk is dat de arbeiders, in de context van een burgeroorlog, een revolutionair leger oprichten. Wij veronderstellen daarbij dat dit leger ondergeschikt zal moeten zijn aan de algemene aanwijzingen van de productie- en consumptieorganisaties van de arbeiders en landarbeiders.

De ondergeschiktheid van het leger aan deze organisaties betekent helemaal niet dat er een gekozen civiele autoriteit moet zijn. Absoluut niet. Een leger kan echter, zelfs als het in mentaliteit en titel het meest revolutionaire en populaire leger is, niet uit eigen initiatief bestaan en handelen, maar moet altijd aan iemand verantwoordelijkheid afleggen. Als orgaan ter zelfverdediging van de rechten van de arbeiders en revolutionaire posities, moet het leger, om precies om deze reden, politiek gezien volledig onder controle van de arbeiders staan en door hen worden aangestuurd. We zeggen hier politiek omdat, als het om militaire en strategische keuzes gaat, deze enkel door militaire organen binnen de rangen van het leger zelf kunnen worden gemaakt. Zij zijn echter verantwoordingsplichtig aan de leidende arbeiders en landarbeidersorganisaties.

Maar aan wie zou het leger directe politieke verantwoordelijkheid af moeten leggen? De arbeiders vormen geen éénduidig lichaam. Zij zullen zich representeren in een veelvoud aan economische organisaties. Het zijn precies deze organisaties, in de vorm van een federale koepelorganisatie, waaraan het

leger ondergeschikt is. Het karakter en de sociale functies van deze instellingen worden gedefinieerd door de volgende stelling.

De notie van een revolutionair arbeidersleger moet ofwel geaccepteerd of verworpen worden. Maar als er voor een leger wordt gekozen, zal het principe dat deze ondergeschikt is aan de arbeiders en landarbeidersorganisaties moeten worden geaccepteerd. We zien geen andere mogelijke oplossing wat betreft dit punt.

5. PERSVRIJHEID, VRIJHEID VAN MENINGSUITING, VAN ORGANISATIE ETC.

Het zegevierende proletariaat moet niet knoeien met de vrijheid van meningsuiting, noch met die van de pers, zelfs niet met die van voormalige vijanden en onderdrukkers nu deze door de revolutie verslagen zijn. En het rommelen met de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting in de context van socialistische en anarchistische revolutionaire groepen binnen de rangen van het zegevierende proletariaat is nog minder acceptabel.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid zijn van essentieel belang voor de arbeiders. Niet alleen omdat deze hen kan verlichten en hen beter grip geeft op de taken die hen voorliggen in hun constructieve economische en sociale ondernemingen, maar om beter inzicht te hebben in de essentiële elementen, argumenten, plannen en bedoelingen van hun vijanden.

Het klopt niet dat de kapitalistische en sociaal-opportunistische pers de revolutionaire arbeiders op een dwaalspoor kan zetten. De laatstgenoemde zijn prima in staat om de leugenachtige pers te doorzien, te ontmaskeren en daarop de antwoorden te formuleren die daarom vragen. Persvrijheid en vrijheid van meningsuiting boezemen alleen de kapitalisten en staatssocialisten angst in. Zij overleven door middel van smerige daden die zij moeten verbergen voor de ogen van de geweldige werkende massa. Voor de arbeiders zal vrijheid van meningsuiting een ongelofelijke zegening zijn. Deze geeft hen de mogelijkheid van alles te horen en een weging te geven, zelf een oordeel over dingen vellen, hun begrip van de dingen te verdiepen en hun handelen te effectiever te maken.

Het monopoliseren van de pers en het recht om te spreken, of het beperken hiervan door hen binnen de kaders van de dogma's van één enkele partij te dwingen, herstelt al het vertrouwen in de monopolisten en hun pers. Als de vrije pers wordt onderdrukt, is dit omdat er een wens is om de waarheid te verhullen: iets dat de Bolsjewieken op sensationele wijze demonstreren. Hun pers is afhankelijk van de bajonet en wordt uit pure noodzaak gelezen, er is geen andere [pers].

Er kunnen echter specifieke momenten zijn dat de pers, of beter gezegd, het misbruiken van de pers, beperkt kan worden op basis van revolutionaire noodzaak. Als voorbeeld willen we daarvoor graag een episode uit het revolutionaire tijdperk in Rusland aanhalen.

In 1919 was de stad Ekaterinoslav gedurende de maand november in de handen van het Makhnovistische rebellenleger. Maar het was op dat moment omsingeld door Denikins troepen, die zich op de westelijke oever van de Dnieper hadden ingegraven in de omliggende dorpen Amur en Nizhnedneprovsk. Ondertussen namen zij Ekaterinoslav continu met kanonnen onder vuur vanaf hun gepantserde treinen. En vanuit het noorden rukte een eenheid van Denekins leger, onder leiding van generaal Slashchev, vanuit het gebied rond Kremenchug op naar Ekaterinoslav.

In die tijd verschenen dankzij de vrijheid van meningsuiting in Ekaterinoslav de volgende kranten: het Makhnovistische orgaan Putsk Svobodye (vert. Weg naar de vrijheid), de Rechts Sociaal-Revolutionaire Narodovlastiye (vert. Macht van het volk), het Oekraïense Links Sociaal-Revolutionaire Borotba (vert. Strijd), en het Bolsjewistische orgaan Zvezda (vert. Ster). Alleen de Kadetten, de toenmalige spirituele voorhoede van de Denikinistische beweging, hadden geen eigen krant. Wel nu! Stel dat de Kadetten in Ekaterinoslav hun eigen krant zouden willen publiceren – wat zonder twijfel een strategie in Denikins operaties had kunnen zijn – zouden de revolutionaire arbeiders en rebellen dan de Kadetten hen het recht op hun eigen krant moeten hebben geven? Zelfs op een moment waarbij de primair militaire functie hiervan in deze situatie overduidelijk is? Wij denken van niet.

In het geval van een burgeroorlog kunnen zulke situaties zich meer dan eens voordoen. In dat geval zullen de arbeiders en landarbeiders zich niet laten leiden door het principe van de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting, maar door de functie die de spreekbuis van de vijand vervult in relatie tot de militaire strijd.

Over het algemeen zullen de zegevierende arbeiders echter, met uitzondering van bijzondere situaties (zoals een burgeroorlog), zowel de linkse als de rechtse pers de vrijheid geven om zich te uiten. Die vrijheid is de trots en het genoegen van de vrije arbeidersmaatschappij.

Anarchisten zijn voorstander van revolutionair geweld in de strijd tegen hun klassenvijand. Zij roepen het volk ertoe op hier gebruikt van te gebruiken. Maar zij zullen er nooit de macht grijpen en tevens niet met geweld hun wil aan de massa opleggen, zelfs niet voor korte duur. Hun middelen zijn: propaganda, argumentatie en gesproken en geschreven overtuigingskracht.

6. DE CORRECTE INTERPRETATIE VAN HET ANARCHISTISCHE PRINCIPE “VAN IEDER NAAR DIENS VERMOGEN, AAN IEDER NAAR DIENS BEHOEFTE

Dit principe is zonder twijfel de hoeksteen van het anarchistisch communisme. Geen andere economisch, sociaal of juridisch concept past zo goed bij het ideaal van het anarchistisch communisme als deze. Het Platform stelt ook dat “de sociale revolutie, welke er op zal toezien dat de hele sociale orde opnieuw wordt opgebouwd, er daarmee ook op zal toezien dat iedereen in diens basisbehoeften wordt voorzien.”

Het is echter een zeer brede principeverklaring over een probleem binnen de anarchistische samenleving. Het moet onderscheiden worden van de praktische eisen uit de vroege dagen van de sociale revolutie. Zoals de ervaringen tijdens de Parijse Commune en de Russische Revolutie hebben aangetoond, zijn de niet-werkende klassen verslagen – maar niet definitief. In de vroege dagen hadden zij slechts één obsessie: zich hergroeperen, de revolutie omverwerpen en hun verloren privileges weer herstellen.

Dat wetende is het extreem risicovol en dodelijk gevaarlijk voor de revolutie om de producten die voorhanden zijn in de revolutionaire zone te verdelen volgens het principe “aan ieder naar diens behoeften.” Het zou dubbel gevaarlijk zijn, want, afgezien van het comfort dat dit geeft aan de klassen die inherent vijandig tegenover de revolutie staan – wat moreel en strategisch ondoordacht zou zijn – zouden er direct nieuwe klassen opstaan die, als zij zien dat de revolutie alle mensen voorziet, liever niets doen in plaats van dat zij werken. Dit dubbele gevaar is iets wat men simpelweg niet kan negeren. Want het zal de revolutie snel te veel worden, tenzij hiertegen effectieve maatregelen worden genomen. De beste maatregel zou zijn dat de contrarevolutionaire, niet-werkende klassen zinvol aan het werk worden gezet. Deze klassen moeten zich op de een of andere manier zinvol werk vinden in een of andere sector waar de samenleving behoefte aan heeft; en het is exact hun aanspraak op hun aandeel van de productie van de samenleving dat hen ertoe zal dwingen om dat te doen, want er zijn geen rechten die geen verplichtingen in zich dragen. Dat is het precieze punt dat ons geweldige anarchistische principe maakt. Het stelt voor dat elk individu naar verhouding tot hun behoeften, zijn of haar krachten en vaardigheden in dienst stelt van de samenleving en niet dat hij of zij deze helemaal niet dient.

Er zal een uitzondering worden gemaakt voor kinderen, ouderen, de zieken en gehandicapten. Natuurlijk zou de samenleving hen ontslaan van de plicht

om te werken, zonder hen de aanspraak op de verzorging van hun behoeften te ontzeggen.

Het rechtvaardigheidsgevoel van de arbeiders is momenteel sterk aangetast vanwege het feit dat mensen naar behoeften van de samenleving nemen terwijl zij slechts naar gelang hun gemoedstoestand teruggeven, of zelfs helemaal niet. De arbeiders zijn te lang gebukt gegaan onder de toepassing van dit absurde principe en zullen daarom ontoegeeflijk zijn op dit punt. Wij zijn in ons ons gevoel voor rechtvaardigheid en logica ook ontsteld wat betreft dit principe.

Dit zal echter volledig veranderen op het moment dat de vrije arbeiderssamenleving zich gevestigd heeft en er nog maar slechts een hand vol niet-werkenden zijn, en niet langer hele klassen die met contrarevolutionaire bedoelingen de nieuwe productie saboteren. De samenleving zal het anarchistische principe “van ieder naar diens vermogen, aan ieder naar diens behoefte” dan volledig in de realiteit moeten omzetten. Want alleen op basis van dat principe kan de samenleving voor zichzelf garanderen dat deze volledige vrijheid en werkelijke gelijkwaardigheid ademt.

Maar, zelfs dan zal de algemeen geldende regel zijn dat alle gezonde mensen, die genieten van de materiële en morele bronnen van de samenleving, bepaalde verplichtingen hebben in relatie tot de productie hiervan.

Bakoenin schreef in zijn volwassen anarchistische denken en handelen toen hij in zijn tijd dit probleem analyseerde (kameraad Max Nettlau meent in 1871):

“Iedereen zal moeten werken als zij willen eten. Iedereen die weigert te werken zal vrij zijn om te vergaan van de honger, tenzij zij een organisatie of een dorpsgemeenschap vinden welke bereid is om hen uit medelijden te voeden. Maar het zal dan waarschijnlijk eerlijk zijn hen geen politieke rechten te verlenen, aangezien hun jammerlijke situatie hun eigen keus is. Zij kiezen ervoor om van andermans arbeid te leven, hoewel zij zelf kunnen werken. Er zal namelijk geen andere basis zijn voor sociale en politieke rechten, dan die van het werk dat elk individu verricht.”

2 november 1926

Het Platformisme is een in het Nederlands taalgebied relatief onbekende stroming binnen het anarchisme. De stroming ontleent diens naam aan het in 1926 door de *Dielo Truda*-groep geschreven programma *Organisatorisch Platform van de Libertaire Communisten*.

De schrijvers waren allen veteranen uit de Russische en Oekraïense revolutie en probeerden de ervaringen van hun successen en nederlagen samen te vatten in een voorstel om het anarchisme uit het slob te trekken. Al in 1926 deed de tekst echter veel stof opwaaien. Sommige andere anarchisten vonden de tekst autoritair en dogmatisch en de auteurs werden zelfs voor ‘anarcho-bolsjewieken’ uitgemaakt.

Toch is de tekst ook in anarchistische kringen in de jaren na de publicatie invloedrijk geweest en er heeft zich een geheel eigen stroming binnen het anarchisme ontwikkeld welke vooral buiten Europa en de Verenigde Staten veel weerklank kent.

Om de tekst meer context te bieden is deze uitgave aangevuld met een nog niet eerder in het Nederlands verschenen Supplement bij het Organisatorisch Platform, zodat mensen hun eigen mening over de voorstellen van Dielo Truda vormen kunnen.

anarchisme.nl

vrijebond.org